

Štev. 10.—11. V Ljubljani, meseca novembra 1920.

Leto XXI.

Zlatka.

Zlatka kisa se in cmeri,
ko da Zlatka bi ne bila;
grdo gleda, se ščeperi,
kot bi na mravljišču bila;
a pri mizi le sedi
in na zajtrk se jezi,
na bel kruh in mlečno kavo,
pa sitnari še jokavo:

„Veš ti, mama, kave nočem,
šokolade sladke hočem
in potičice medene
in povrhu sladke pene.
Kavo pije mucek naj,
ali jo v pomije daj,
rajša kot bi kavo pila,
bi brez zajtrka jaz bila!“

„Toda Zlatka, hčerka draga!“
prigovarja mati blaga,
„kavica je tudi sladka,
le pokusi, ljuba Zlatka!
Kruhek beli je maslen,
sladek kot bi bil meden.
Le pokusi in pojej,
da je dobro, mi povej!“

Z nogo Zlatka zaceptala,
v joku jezno zajecjlala:
„Mama, pravim, kave nočem,
šokolade sladke hočem
in potičice medene,
a povrhu sladke pene.
Kavo pije mucek naj,
ali jo v pomije daj!“

Huda roka se stegnila,
mlečno kavo odmaknila,
tuja usta beli kruh
so odnesla kakor puh.
In za zajtrk Zlatka mila
turščni močnik je dobila,
a na vrhu sklede — pene
plavale so, žal, vodene ...

Utva.

VERA:

Kraljestvo palčkov.

ravijo, da so nekdaj živeli na zemlji tako majhni ljudje, da bi jih bilo lahko sedem pod enim košem mlatilo. Ti ljudje so se imenovali palčki. Mnogo pripovedujejo o njih delu in početju na zemlji in pod zemljo. Čudne so te zgodbe in mnogokrat prav smešne. Naj vam povem tudi jaz, kar sem slišala iz zgodovine palčkov!

Nekdaj so palčki dobro in srečno gospodarili na zemlji. Velik je bil njih rod, priden in delaven. Svoje gradove so imeli večinoma pod zemljo, kjer so tudi prebivali. Palčki so bili gospodarji vseh dragocenosti, zlata in srebra, pa tudi vseh dragocenih kamenov, ki jih je skrivala in jih še skriva zemlja. Bogastvo palčkov je bilo neizmerno. Pravijo, da je imel njih kralj tako velikanske zakladnice, da bi jih človek ne bil v devetkrat devetindevetdesetih dneh prehodil in pregledal. Seveda tudi zemeljska površina tem ljudem ni bila tuja. Posebno gozdovi, katerih je bilo takrat še veliko več kot jih je danes, so bili palčkom priljubljeno bivališče. Ponoči so priplezali na površje, in pravcati ples se je začel med drevjem, praprotjo, koreninami, grmičevjem in vsem, kar je pokrivalo gozdna tla. Na mehkem mahu so se prekobacavali, vlekli drug drugega za dolge brade, na širokih vejah praprotja so se zbirali in gugali ti mali razposajeni možički.

Nekoč so našli velikansko mravljišče gozdnih mravelj. Nikdar še niso videli palčki kaj takega. V strašnem začudenju so se postavili ob znožje mravljišča in opazovali te črne živalce, ki so prenašale drva in celo cela bruma sem in tja. Toda tudi mravlje so postale pozorne. Odkod so prilezli ti možički z dolгими bradami in rdečimi čepicami? Kaj hočejo? V strahu za svoje domovje in svoj zarod so mravlje urno zbrale vojsko in hajdi nad nje! Četa črnih mravelj se je pomikala proti palčkom, ki so — nič hudega sluteč — še kar stali in gledali.

Toda — joj, joj! Ko je popadla vsaka mravlja svojega in ga ščipala v bedro, to so vam bežali junaki. Že davno so mravlje popustile in zastale, ko so palčki še vedno komaj pete pobirali. Tri dni in tri noči je moral kuhar neprestano kuhati in greti zdravila, da so zatečeni in obvezani palčki zopet ozdraveli. Od tistih dob so jim bile mravlje hude sovražnice.

Ljudem so bili palčki dobri in naklonjeni. Pravijo, da je bilo vsekdar dobro, če se jim je kdo priporočil in jih prosil pomoči. Marsikateremu siromaku so vtaknili ponoči, ko je vse spalo in počivalo, a se je majhen svet najbolj gibal, polno mošnje zlatnikov pod zglavje. Gorje pa tudi, če se jim je kdo zameril. Neki črevljar jih je preklinjal, ko mu pri delu ni šlo vse gladko izpod rok. Od tistih dob ni mogel ničesar več zaslužiti. Kar je podnevi naredil, to so mu palčki ponoči razdrli. Ko so ga spravili v največje siromaštvo, jih je on zopet milo prosil pomoči. Tedaj so mu odpustili. Nič več niso hodili v njegovo delavnico. Kar je napravil, je ostalo, in črevljar si je vnovič služil denarja.

Tako so gospodovali na zemlji in pod zemljo. Toda zgodilo se je, da je eden izmed radovednih palčkov prilezel nekoč iz gozda in zašel v vinograd. Grozdje je ravno dozorevalo. Začudeno je gledal naokolo. Ogledoval je visoke droge, po katerih se je vzpenjala rastlina z velikimi listi in še večjimi grozdi. Kaj so te jagode in kakšne so? Gleda in vohta, nazadnje pa le eno pokusi. Hm, kako sladko, kako dobro! Še eno in še več! Nazobal se jih je, da je komaj racal nazaj v gozd in od tam v podzemeljsko domovje. Seveda je povedal svojim bratcem, kaj je našel in pokusil. Drugokrat jih je šlo že več pokušat sladko grozdje. Tako jako je ugajal palčkom ta sad, da so začeli vsako noč uhajati v trgatev. Toda pri tem ni ostalo. Ti radovedneži so našli tudi klet in v kleti velikanske sode. Seveda niso mirovali prej, preden niso tudi teh kapljic pokusili. Ah, kako hitro si je vsak poiskal slamico, jo vtaknil v pipo in srkal, srkal. Kmalu so začeli plesati in rajati po kleti, da je bilo kaj. Na vsaki pipi je sedel eden možičkov in se zibal sem in tja. Drugi so se valjali po tleh, se vlekli za brade ali lase, pa se smejali tako, da so se kar za trebuščke držali. Palčki so bili pijani. Polagoma so drug za drugim popadali in zaspali. Ko pa so se prebudili, je bila glava težka, a želodec, ta grdi želodec! Komaj so našli domov. Pa kaj! Ne dolgo, in sladka kapljica jih je zopet zvabila. Ves rod palčkov je začel pijančevati. Začudeno je gledal človek, ko je meril vino v sodih. Vedno manj ga je bilo.

Ko je kralj palčkov pregledoval vrste svojih podložnikov, je majal z glavo. Tako čudni so postajali njegovi ljudje. Suhi so bili in upadli, samo nos je bil velik in rdeč. Majal je starček z glavo in premišljal, odkod ta slabotnost, ki se je lotevala njegovih podložnikov. Nič več ni šlo delo izpod rok. Kaj naj to pomeni? Skliče tedaj zbor in zahteva pojasnila. Takrat mu jamejo pripovedovati. Dva mu prineseta na drogu velikanski grozd, dva pa privalita čutarico rujnega vina, da bi oboje pokusil. Kralj pokuša in kima, tudi njemu ugaja. Pije in pije, dokler vina ne izpije. Tedaj pa onemogel omahne in zaspi, tako se je tudi on vdal pijači. Od tistih dob so palčki pijančevali, da je bilo grdo. Delo je počivalo. Samo

rajali so in pili. Počasi so se začele redčiti vrste teh malčkov. Smrt je pobirala, njih rod je pojemal. Nič več niso odmevali udarci kladiv v podzemeljskih rovih. Polagoma so popolnoma izmrli. Pravijo, da je poslednji palček umrl z velikim vrčem na glavi. Hotel je polizati še zadnjo kapljico, ki je v njem ostala. Pijan in onemogel je z vrčem vred omahnil in izdihnil.

To je bil žalosten konec malega rodu. Nikoli več se niso prikazali. Podzemeljske votline, gradove in zakladnice pa je zasula zemlja. Težko, da jih človeška roka še kdaj odkrije in izkoplje.

ANDREJ RAPE:

Kresnikovanje.

entjanžev večer. Solnce je zatonilo, polagoma lega somrak na zemljo. Tiho in skrivnostno pripogibljejo cvetice glavo h glavi kakor dete, ki hoče mamici skrivaj nekaj povedati na ušesa; zapirajo svoja osrčja in se pripravljajo, da sprejmo v svoja cvetna stanovanja, ki so jih bile pridne čbelice tekom dneva osnažile prahu, popotnika Janeza, ki ima priti nocoj tod mimo, da pokresnikuje med njimi.

Življenje odmira, vse je tiho in pokojno, le čudno pritajene glasove prirode čuješ.

Tam na vrtu zapoje slavec. Tih, boječ je njegov čisti spev, kakor bi najprej poizkušal, so li ubrane strune njegovega grla, da bo njegov spev čist in jasen, kot je bila jasna in čista glasba angelov, ki so ga učili peti. V vrhovih dreves šumi rahel veter; kot bi ubiral harfo, zveni listje po drevju, mehko drgetanje v tajnostnem pričakovanju. V bližnjem gozdu počí veja, ki je bila nalomljena, preperela, pa je padla na tla, da se skrije, ko obišče gozd kresnikujoči Janez. Iz dupla skrivnostno sfrfota uharica svetlih oči, začivka v sanjah ptič na veji; praproti sanjajo . . .

Stal je na vrtu. Na klop bi bil sedel, pa ga ni mikalo, zakaj stoje je rajši obračal poglede vsenaokolo, kakor da nekoga pričakuje . . . Z roko je brskal po žepu, in veliko pričakovanje je bilo zapisano na njegovem obrazu. Gledal je po oknih in na pristrešje, kjer je bil čez dan zataknil vejice kresnic, da s tem naredi posteljo tajnostnemu popotniku, ki ima priti nocoj po vsej vasi, v vsako hišo, vsepovsod. Tudi po sobi,

kjer je spala družina, je bil natrosil vejic, da bo korak Janezu tem tišji, ko stopi vanjo in dahne čudovite sanje v glave njegovih dragih.

Iz hleva sem se je čulo še hrustanje govedi, hrskanje konj; tuintam je zameketala mlada koza v staji. Pod streho, kjer je spala perutnina, so se oglašali zdajpazdaj mehko cvileči glasovi: sanjale so kure na gredeh.

Zopet je segel v žep in obrnil pogled na bližnji topol, kjer so večer za večerom prenočevali pavi.

„Danes bom čul vaš pogovor,“ je zamrmral sam s sabo, pa zopet segel v žep, da se prepriča, je li v njem še praprotno seme, ki ga je bil nabral ter ga zavil v svilen krpico.

„S tem-le semenom v žepu bom poslušal in razumel vse vaše pogovore nocojšnji večer. — S tem semenom v žepu boš razumel govorico živali, je trdil stari moj ded, ki je izkušen mož.“

Samozadovoljno in v pričakovanju posebnih dogodkov je slednjič sedel na klopco pod topol. „Najprej čujem vaš pogovor, pavi, ki ste tako lepi ptiči, pa imate tako grd glas,“ je zašepetal.

Iz grma se je vnovič oglasila sladka slavčeva pesem. Ob tej pesmi se je zganilo na topolu:

„Kako lepo poje slavec!“ je izpregovoril mladi pav. „Povej mi, mamica, zakaj pa mi tako grdo kričimo, da si ob naših glasovih vsi tišče ušesa? Zakaj mi nimamo tako lepih pesmi, kot jih ima slavec? To bi nas ljudje radi imeli! Saj imamo vendar najlepšo obleko, ineti bi morali torej tudi tak glas! Povej, mamica, zakaj ni tako?“

Poslušalcu pod topolom je kar sapa zastajala. Srce mu je burno utripalo, ko je čul ta pavji glas in razumel njegovo govorico.

„Ljubi sinko moj,“ je odgovarjala mati. „Pravtako kot ti sem že tudi jaz mislila. To je znamenje, da smo vsi pavi enaki. Toda meni to ni znano, zakaj je to tako in ne drugače. Pravil mi je o tem nekoč tvoj stari ded, če se prav spominjam. Ali naveličala sem se ga poslušati in odšla sem. Daj, potresi ga malo in ga zbudi! Saj ima rahlo spanje. Rad ti bo povedal. Samo ne naveličaj se poslušati in ne zaspi ob njegovem pripovedovanju!“

Mali pav se je okrenil k dedu, ki je dremal na veji poleg njega. S kljunom ga je prijel za perje na glavi in ga stresel: „Dedek, zbudi se! Povej mi, zakaj imamo pavi tako oduren glas?“

Ded se je prestopil na veji, dvignil vrat in ometel s košatim repom roso, ki je bila že padla po listju, da so se v luni iskreče kaplje vsule navzgor strmečemu poslušalcu na lice, se prestopil še enkrat in pričel:

„Vedel bi rad, malček, zakaj pavi ne pojemo. Tudi jaz sem svojčas tako vprašal deda, kakor nocoj ti mene. Pravil mi je, da je bilo to kaj

težko pozvedeti, zakaj vzrok temu je daleč, daleč za nami. Prav do začetka sveta so pregledali naši pradedi zgodovino pavov, pa so zvedeli to-le:

Ko je Bog ustvaril nebo in zemljo, ribe v vodi in ptice pod nebom, je dal vsakemu ptiču svoj glas. Vsak je pel po svoje, vse zmešano. Napevov v naših glasovih ni bilo, blagoglasja tudi ne. O taktu nismo imeli nič pojma. Ptičji glasovi so bili kaj različni. Hreščali so eni, piskali drugi: sploh oglašal se je vsak, kakor je pač vedel in znal. Strune v ptičjih grlih niso bile ubrane. Brez zmisla in razuma so govorili po svoje.

Pripovedujejo, da je bilo takrat silno lepo. Kdo ptičev se je briga! za svoj glas! Lepota, ki jo je položil Bog v svoje stvarstvo, je bila tofika, da se stvari niso menile za nič drugega, nego veselile so se le življenja in uživale njega lepoto. Prav tisto je bilo s pticami. Z veje na vejo so letale, se veselile in uživale lepoto raja ter izražale svojo srečo vsaka po svoje, ne meneč se za glas.

Ker je ljubi Bog videl, kako veselje imajo ptice z njegovim delom, tedaj je šla njegova dobrota še dalje, saj on tako rad naredi veselje svojim stvarem. Tudi ptičem je hotel napraviti posebno veselje.

Sedeli so nekoč na vejah in se veselili božjega dela, njegove lepote in stvarnikove dobrote, tako pripoveduje naša zgodovina. Niso mislili, da je mogoče radost še povečati. Hipoma zadoni na njih ušesa čudovita glasba. Obstrmeli so vsi in onemeli. Nad cvetočo loko so se prikazale štiri jasne postave. Oči je slepila njihova lepota. V rokah so držale čudovita glasbila. Iz teh so prihajali tako sladki zvoki, da jih ni moči popisati. Od takrat takih glasov ni slišalo več nobeno uho. Ob njih se je tek času kar ustavil. Zamaknjeni v to čudo, so ptiči jeli privzdigovati noge in od veselja plesati.

Kar izpregovri sladek angelski glas: „Bog, vaš stvarnik, ki ljubi vse svoje stvari, vam hoče napraviti novo radost, povečati srečo vam in človeku. Poslal nas je, da vas učimo peti. Bodite torej vsi prav pazljivi! Poslušajte in izkušajte si zapomniti in posnemati!“

Pa so posedli ptiči po vejah okolo angelov, tihi, nepremični, zamaknjeni v lepe prikazni in njihove glasove. Odpirali so kljune in izkušali posnemati. Kmalu se je videlo, kdo je pridno pazil. Nekateri so imeli res boljše strune v grlih, pa ti so tudi najpazneje poslušali. Kadar je nehal pouk, so se jim odprli kljuni, iz grl so jim vreli glasovi. Sprva so bili slabotni, neokretni, a bolj in bolj so se krepili in gladili, postajali so mehkejši in mehkejši, močnejši in prožnejši, bolj in bolj so se bližali lepoti učiteljev.

Pa vsi ptiči niso bili tako pazljivi. Poslušali so rajsko glasbo, ali bili so lahkomišljeni. Če je bil pouk malo daljši, so se naveličali. Odleteli

so vstran ogledovat krasoto prirode in veseljačit po raju. Niso tedaj hoteli sedeti v šoli, paziti in ponavljati. Pouk, kar so ga užili, je bil zanje brezuspešen, ostali so taki kot pred poukom: brez lepega glasu in petja.

Pa bili so tudi še drugi ptiči. Med to vrsto nespametnih so, žal, spadali tudi naši predniki pavi. Bog jih je bil obdaril s krasno vnanjostjo. Sami sebi so ugajali. Gledali so svojo krasno obleko, in vstal je v njih napuh. „Kaj bi sedeli mi poleg takih kmetiških tovarišev!“ so govorili. „Obleke so jim tako neznatne, da bi nas bilo sram sedeti v njihovi družbi. Naj se uče sami! Nam, ki nas je Bog rajši imel in obdaril s tako lepo vnanjostjo, tega truda ni treba. Tudi brez pouka bomo več veljali kot naši skromni tovariši! Kaj bi se torej mučili! Šola je za siromake, nam je ni treba!“

Tako so govorili in odleteli po drevju, se šopirili z razprostrtimi repi po loki, da je jemala njih lepota v blesku rajskega solnca vid preprostejšim tovarišem. Napuh jih je prevzel in zamoril v njih pamet. Truda so se bali, pa so se rajši veselili svoje lepote in lepote stvarstva.

„O, če bi nam petje šlo kar tako brez posebnega truda, bi že bilo,“ so govorili. „Tako pa ne pristoja nam kraljevskim ptičem, da bi se mučili. Kdo ve, če ne bi ob trudu trpela naša lepa vnanjost!“ Pa tudi njihov napuh je imel besedo: „Kaj se morete od angelov še kaj več naučiti, kakor že znate?“ Tako jim je prišepetoval, in poslušali so ga radi.

Veseljali so tedaj, veseljali in se posmehovali tovarišem, ki so se trudili z učenjem petja. Prirodno je, da si niso ničesar od pouka zapomnili, da jim je ostal glas, kakršnega so bili dobili prvotno, zato so samo kričali, da so bolela ušesa njihove tovariše-pevce. Kar so se ptiči naučili ob tem nebeškem pouku, to so podedovali potem vsi potomci. Tako smo podedovali tudi mi pavi po svojih prednikih svoje glasove, ki ne delajo časti naši lepi vnanjosti.“ —

„Ali si boš zapomnil to našo zgodovino, da jo pozneje pripoveduješ znanomcem, ko mene ne bo?“ je slednjič vprašal stari ded.

Nikakega odgovora ni dobil, zakaj mladič na eni in njegova mati na drugi strani sta spala spanje pravičnega in tudi ded je sklonil glavo v spanje.

Ker sem tedaj videl, da bi se utegnila ta pavja zgodovina vendarle zaradi pozabljivosti in lahkomišelnosti pavov pozabiti, sem vam jo napisal, kakor mi jo je pravil moj prijatelj. Če je kdo ne verjame, pa naj pozkusi kot on in naj gre na kresni večer pod oni topol s praprotnim semenom v žepu. Stari pav mu jo gotovo rad pove, če je še živ.

USTOLIČENJE SLOVENSKEGA VOJVODE NA GOSPOSVETSKEM POLJU

IVO TROŠT:

Premagan.

Povest.

asih se je deklicam zares smilil, časih so se mu pa kar z dečki nerodno režale, tako je bil nepripraven in nespameten Guštinov Juro. Tudi doma se mu ni sreča obračala bolje kot v šoli. Vsak dan je nakuril kako okroglo ali oglato, da so se mu morali smejati. No, Juro je bil temu navajen, saj ni poznal drugačnega življenja. Celo sam se je največkrat pomagal režati lastni nerodnosti in nesreči. Menil je, da že mora biti tako, ko pa ni bolje. Zloben ni bil, zameril ni in tudi maščeval se ni v hipni nevolji. Zato mu ljudje niso zamerili njegove okornosti ne nerodnosti, ki so se mu vsipale na pot življenja malone vsak dan, da niso mogli razločevati, če je res vse po nesreči, slučajno ali nalašč.

Staršev ni poznal. Pri Guštinovih ga je še v plenicah pustila neznana ženska in jokala sama dalje po svetu. Materi Guštinki se je smilil ubogi črviček. Ni ga hotela poslati k županu, orožnikom ali na sodišče; kar poleg domačih drobljancev se je zredil — eden več. Ta napol otrok je pomagal pasti živino in opravljal lažja dela pri hiši, kakor je že mogel in umel. Od Guštinove hiše je tudi hodil v šolo, in sicer prav točno in redno vedno v isto klop, na isto mesto in zmerom v isti prvi oddelek. Kakor on, tako je ostal tudi njegov napredek vedno na istem mestu, namreč prav blizu številke ničle, ki so se ji drugi redno odmikali vsak dan, vsak mesec, vsako leto. Juro jih v tem na svojo veliko žalost ni mogel posnemati. V štirih debelih letih je srečno izlezel iz Abecednika s tujo pomočjo in proti lastnemu prepričanju. Abecednik je namreč znal že prvo leto na pamet od prve do zadnje črke, a črke ni poznal druge kot samo i. Vse ostalo je ropotal kakor očenaš ali pa kakor bi Guštinova mati razstresala lešnike Miklavžu na pot. V računstvu je bil nespravljljiv sovražnik vseh števil in številčk. Poznal jih je le po imenu do 20 po vrsti. Če mu jih je kdo zmešal, pa nič; še manj, če bi jih moral primerjati, kar zaplesale bi mu pred očmi jugoslovansko kolo — kolo-kolovrat. V drugem oddelku je dosledno zamenjeval 35 in 53, 12 in 21... Ko so pa tako podobne! Sto je napisal 9010 v najboljši veri, da ne more biti drugače prav. Ko je bil Juro vprašan računstvo, ni v šoli nihče računal: vsi so se smejali — tudi gospodična učiteljica z njimi. Znal je Juro vse račune prav gotovo po svoje, a nobenega prav.

Prav nič bolje se mu ni godilo pri veronauku. Ako je hotel katehet vedeti, kdo je ustvaril prvega človeka, je vedel Juro: „Hudobni duh; potem mu je dal jabolk.“ — Zakaj je Bog ustvaril človeka? — „Zato, da mu je zastoj delal v raju.“ — Koliko je tujih grehov? — „Nič, jaz naredim vse sam!“

Tretje šolsko leto je bil ob koncu določen Juro, da se pomakne iz Abecednikovega oddelka za stopnjo naprej že zaradi starosti in napote, če bo znal vsaj za skrajno silo. Nič. Tudi skrajna sila ga ni zrinila. A kdo bi se bil rajši rešil tistih brbljavih Abecedarjev nego Juro, ki je računal že z enajsto pomladjo življenja. Danes še samosrajčniki pricaplajo s hlačami od zadaj na prekolj v šolo, ob koncu leta zapuste Jura v razredu svojim naslednikom. Odkod naj Juro vzame potrebno znanje? Odkod ga jemlje drugi?

Pisava bi morda še ne bila zadnja, a bila je polna napak. Spisno nalogo je Juro zaokrožil in končal kar tako-le: V Lupoglavi, dne 32. junca 1919. Juro grešnik. (Pisal se je Grdešič.) — Gospodična učiteljica mu je vrnila popravljeno nalogo, a se ni mogla zdržati smeha. Prečitala je spričo vsega razreda samo konec, in Juro je slišal, da je ni polomil tako debele že davno.

„Kaj bi imel najrajši, Juro, ko boš velik?“ je bil vprašan še tisto popoldne. — „Orglice!“ je odvrnil odkritosrčno in se veselo zasmel na glas, kakor da jih že drži v roki. V šoli smeh.

„Orglice ti kupi Guštinova mama, če letos izdelaš, Grdešič.“

„Ne bodo jih ne!“ — „Zakaj ne?“ — „Ker — ker ne izdelam.“ — V šoli zopet smeh. — Nesreča se je zanj končala z računstvom: „Za tvoje orglice da mati 6 desetec, za Ivana Guština 12 desetec. Koliko za oboje?“

„Nič, ker ne bodo šli jutri na sejem.“

„Kako veš?“ — „Ker — ker bodo šli oče, ki ne marajo orglic.“

„Grdešič, ti paseš 10 krav, domači Ivan pa dve manj, koliko jih paseta oba?“

„Vse pasem zmerom jaz sam, ker sva prijatelja.“

„Sedaj si star 11 let. Koliko boš star za osem let?“

„Toliko, da bom lahko služil za hlapca in sam si bom kupil orglice, pa k vojakom me bodo poklicali, če bo zopet vojna. K vojakom si pa kupim harmoniko. Tam bom muziciral.“

„Letos ne boš izdelal, Juro.“

„Dajte mi orglice, bom drugo leto prav gotovo.“

Gospodična se mu nasmehne, razred buši v grohot, Juro je šlo na jok.

„O, naprej ne da nobeden orglic, tudi Guštinovi ne.“

„Ali če pa izdelam drugo leto?“

„Jih dobiš pri Guštinovih, verjemi.“

Juro je dvomil. Odkod naj vzame znanje?

Tudi součenci se mu niso več smejali. Deklicam se je smilil, dečki bi mu radi pomagali. Domov grede šo ga vsi obsuli in mu pripovedovali, kako bi moral odgovoriti krščanski nauk in račune ter se izogniti tolikim pravopisnim pogreškom. Deček se jim je zasmel na glas skozi solze: „Ko pa precej pozabim! Preveč je tega! Ne morem si zapomniti.“

„Moral bi začeti polagoma vse od kraja!“ so uganili učenci.

„Od kraja, da, od kraja, pa paziti bi moral; jaz pa mislim kdovekam,“ potrdi Juro in pogleda vsakega posebe, kakor da ga prosi pomoči.

„Letos je prepozno!“ so mu odgovorili in se razšli.

„Pa drugo leto zaslužim orglice,“ zavriska veselo in drvi za veseli otroki. Doma je pripovedoval svojo nesrečo. Guštinova mama se mu je smejala in obljubila orglice za prihodnje leto, če izdelata.

Tisto leto ni izdelal. Želja po napredku ga je vendar popolnoma prevzela. Jokal se je, ko je videl šolsko naznanilo brez pravice za višji razred. Še tisti dan pokliče domačega Ivana in mu reče: „Tebi dam orglice drugo leto, ko dovršim razred, če mi boš vse od kraja še enkrat pokazal med letom.“

Ivanu se je smilil premalo razviti, a dobrosrčni sirotek. Potrdil je rogodbo.

Že med počitnicami sta ponavljala zamujene nauke na paši, Juro je pa vračal za oba. Počasi se mu je omehčala tudi glava in odprla, da je za silo mogel vendar nekaj stlačiti noter. Sam je trdil naslednje leto, kadar je odgovarjal v šoli dobro in prav dobro, da je tudi on odprte glave: ne samo, kadar zija, marveč tudi, kadar je in pije. Vedno sta bila skupaj z Ivanom. Do konca leta je znal do malega vsega dovolj za prestop v višji razred.

Guštinova mama ga pa ni preživela. Umrla je nekaj tednov pred koncem leta na nepopisno žalost Ivanu in ostalim otrokom, tudi Juru. Najbolj ga je seveda žalostilo, da ne dobi orglic in jih ne bo mogel dati Ivanu, kakor sta domenjena. Noč in dan je mislil, pa ni izmodroval nič pametnega. Zadrego potoži Ivanu. „E, kaj boš tisto? Samo, da znaš, Juro. Mene ni nič stalo, če sem ti kaj pokazal.“

Juro je umel stvar drugače in tudi ukrenil drugače: „Odriniti mu orglic ne morem, torej tudi znati ne smem, česar me je naučil.“ — In res! Proti koncu šolskega leta je odgovarjal prav tako kakor lani. Vsi so se čudili, se mu smejali in režali. Gospodična ga vpraša: „Kako da si doslej odgovarjal tako dobro, a sedaj ne znaš?“

„Ker, ker nimam orglic za Ivana. Mama so jih obljubili, a ne dali — so umrli; jaz sem jih pa obljubil Ivanu, da me bo učil.“

Ivan Guštinov je nekako sramežljivo pojasnil pogodbo zastran orglic in pristavil, da jih je nazadnje odklonil. Gospica učiteljica seže v žep in da Juru 6 svetlih desetic za orglice. Juro je bil premagan. Sedaj je odgovarjal povsem dobro. V tem času so pa součenci in součenke, sledeč zgledu svoje učiteljice, skladali za nove orglice na mesto, kjer je sedel Juro, po novčiču in po desetici, kakor je kdo zmoget. Z vidnim zadovoljstvom je opazoval Juro izpred mize med sitno preizkušnjo rastoči kupček na klopi. Ko je dovršil, je bolj zletel kakor skočil v klop, pograbil denar in ga nesel Ivanu. Ta se je branil in odrival denar prijatelju.

Vsa šola se je čudila njihovi ljubezni in poštenosti.

FRAN ČRNAGOJ:

Zajčji lov.

ilo je v hudi zimi. Snega je ležalo do kolena, ko so prihajali učenci z vseh strani proti šoli.

Pa vam plane prvi v šolsko sobo z razigranim vzklikom:

„Gospod učitelj, na šolskem vrtu je pa zajec — pa še prav velik je!“

„Zajec, zajec!“ prisopiha drugi in „zajec, zajec!“ hiti tretji in četrti.

„Zajec torej? Mrcina nemarna — napravil mi je že dovolj škode! No, pa danes mu napravimo sodbo, da jo bo pomnil, dokler bo živ! Malo še potrpi, da bo zbrana večina učencev, potem pa napravimo tak zajčji lov, da dobimo hudodelca živega v roke!“

Po teh besedah stopim proti vrtu in res vidim tam ob zadnjem koncu vrta lepega divjega zajca, ki je že precej preplašen tekal ob žični ograji ter iskal izhoda. V svoji zajčji pozabljivosti se ni več spominjal luknje, skozi katero se je bil prikradel na vrt; in sedaj so se ga lotevale resne skrbi za njegovo svobodo.

Medtem je dohajalo vedno več učencev. In kmalu je bila zbrana dovolj velika armada, da smo si upali nad zajca. Okrog petdeset dečkov je čakalo mojega povelja.

„Fantje — zdajle pa pogum! Nikomur naj ne pade srce v hlače, ampak vsak mora biti kot cel mož na svojem mestu. Ti, Mihec, si uren in skočen — tjale na desno krilo stopi! Pa ti, Nacek, imaš tudi urne pete — postavi se na levo krilo! In ti, Jožek in Marcek in Franek —

— vi tudi niste nerodni in ste pogumni dovolj, da se ne ustrašite vsakega zajca — vi boste v sredini naše fronte. In vi drugi pa sem — pa tja!“ — In kmalu je bila črta postavljena od leve do desne strani vrtno ograje.

„Tako! Zdaj pa glejte, da ostanete v lepi črti drug poleg drugega, da vas ne bo strah! Nobeden ne sme prehitovati, nobeden zaostajati! Tako pojdemo proti onemu koncu vrta in potisnemo zajca v kot, odkoder se nam ne izmuzne. Takrat pa ga zagrabi za ušesa ali bedra — kdor prej, ta bolje! Zdaj pa naprej!“

Zajec tam doli pa je strmé in z izbuljenimi očmi ves preplašen skokotal ob ograji in se v smrtnem strahu oziral na našo črno vojsko!

„Tristo dihurjev! Kakšne zveri so to, ki tam gazijo sneg? Kaj jim je treba tega? Ali bi jim ne bilo bolje v zakurjeni šolski sobi? In ali ni še čas, da se uče, namesto da spravljajo mene v obup? Koklja jih brcni!“

In poganjal se je v višino, da v drznem skoku preskoči plot — a zaman — previsoka je bila ograja!

Dečki pa so gazili sneg, se udirali, padali, vzklikali — vedno hitreje in vedno glasneje! To je bil smeh in vrisk! — Jaz pa za njimi kot dober vojskovodja, ki ima vso fronto pred seboj in pazi na razvoj boja, da se obkoljeni sovražnik ne izmuzne.

„Mihec in Nacek! Pazita, da se vama zajec na krilih ne izmuzne! Pa v sredini je vrzel prevelika! Strnite črto! In Jožek in Franek in Markec, pazite — pazite!“

Zajec pa je — prevzet groze — potil smrtne srage ter molil kozje molitvice!

„Dečki, zdajle pa po njem! Zgrabite ga in držite!“

Dečki zaženo indijanski krik in planejo po zajcu! Ta pa zbere vse sile in se požene v velikanskem skoku čez glave svojih preganjalcev — Franek in Markec pa se od strahu zvrneta vznak v mehki sneg!

„No — za enkrat nam je unesel pete! Obrnimo se vsi, pa ženimo zajca proti drugemu koncu vrta! Dobimo ga gotovo, če se mu ne posreči, da najde luknjo, skozi katero je prišel na vrt!“

In vršil se je pogon v enakem redu kot prvič — le hitreje in strastneje! Pa zajec se to pot izmuzne skozi vrzel črte preganjalcev in se zateče zopet na konec vrta, na katerem je bil prvič. Naša črna vojska pa neustrašena in neupohana za njim!

Zajec pa — ubogi siromak! — je bulil in bulil oči, da so mu stale iz glave kakor raku! Vse njegove molitvice in kletvice mu niso pomagale — videl je svoj konec, videl je svojo smrt in napravljaj je svoj testament.

„Zdajle pa mora biti naš! Dobro pazite in junaško po njem!“

In res! Nacek ga spretno zgrabi za uhlje — zajec pa brca in se zvija in joče kot malo otroče!

Jaz vzamem zajca iz Nackovih rok, ga stisnem v naročje, in vsa mladina se v zmagoslavnem pohodu vrne z menoj v šolsko sobo.

Zajec pa je v mojem naročju vokal in vokal in brcal in se je pomiril šele, ko smo bili že v šoli. Tresel pa se je po vsem životu kot bilka na vodi.

Tisto dopoldne pa se je v šoli prevrnil ves učni red: pouk se je vršil v znamenju zajca! Prvo uro ogledovanje in vsestranska obravnavna zajca, drugo uro poglobitev in tretjo uro uporaba v spisnem izdelku!

Zajec pa je ždel mirno v kurniku, v katerega smo ga zaprli, in se je samo čudil, kaj govorimo toliko o njem — namesto da mu upihnemo luč ubogega njegovega življenja!

„Saj vem! Zdajle se menijo, kako me bodo mučili in drli na meh — o, vem — nazadnje me bodo pa vendarle požrli kakor pravi kanibali! Oh, to so zveri — ti nenasitni ljudje!“

Tako je mislil zajec sam pri sebi in vdano čakal, dokler mu ne odleti glava.

Prišla je dvanajsta ura, prišel je odmor.

„Otroci — zajca smo si ogledali po vseh pravilih, kaj pa storimo zdaj z njim?“

„I kaj? Glavo mu odsečemo!“

„Iz kože ga denemo!“

„Na meh ga oderemo!“

„Jutri ga spečemo!“

„To bo kosilo!“

Tako so hiteli učenci z odgovori drug čez drugega. Jaz pa pravim:

„Nič ne rečem — tudi meni bi se prilegla zajčja pečenka, in pravijo, da so zajčja jetrca posebno dobra. Tudi je ta-le hudodelec res zaslužil, da ga obglavimo, pa denemo iz kože. Toda zajec ni naš, on je lovčeva last. Hudo bi se pregrešili, ako bi ga pobili in se spravili nad njegovo meso. Izpustiti ga moramo!“

Z lahnim godrnjanjem in z navidezno nevoljo so se končno učenci vdali, da zajca izpustimo. Preden pa se je to zgodilo, smo mu navezali na vrat v nepremočljivo platno zavito pismo, v katerega smo napisali, kako velik hudodelec je to, da je pa bil izpuščen iz naših rok popolnoma zdrav, le koz nima stavljenih.

Ko je bilo to izvršeno, se zbere vsa šolska mladina na cesti pred šolo. Jaz z zajcem v naročju in s šibo v roki, ki sem jo urezal v seči, pravim:

„Vsako zlo dejanje zasluži kazen! Tudi ta-le dolgoušec je imel hudobne namene, da obgloda in uniči vrtna drevesca, zato ne sme ostati brez kazni. Sicer je bil že strah, ki ga je danes užil, prav velik, in zanj že huda kazen. Lahko se ga od strahu loti božjast! A vendar mu damo še eno za spomin!“

Po teh besedah dam zajca enemu izmed najkrepkejših dečkov, šibo pa drugemu in pravim:

„Ti, Nacek, se vstopi takole in drži na tleh zajca krepko za ušesa, ti, Mihec, pa primi šibo! Ko odštejem jaz „ena, dve tri“, takrat prisoliš ti, Mihec, zajcu po tistem delu telesa, kjer ima vstavljen repek, s šibo prav mastno potezo, ti, Nacek, pa zajca v tistem trenutku izpustiš!“

„Ena — dve — tri!“

Sek!

In „ha, ha, ha — ha, ha, ha — ha, haha —“ se vsiplje iz otroških grl, in tudi jaz sem se od smeha priklanjal in si brisal oči, ko sem slišal tisti presrčni otroški smeh!

Saj pa je bilo tudi res smešno! Ko je prejel zajec tako gorko „ta zadnjo“, poskoči v silnem skoku izpred nas in skokota in kobaca po mehkem snegu kar more, da pride čimprej iz — zanj tako strašne družbe!

Ko je bil dober streljaj daleč, se ustavi in postavi na zadnje noge, pomiga z ušesi in pravi:

„Bog in sveta Majka božja — to je bilo nekaj strašnega! Takega dne pa v življenju še nisem preživel in želim, da ga nikdar več ne! — Tista divja gonja po vrtu in tisti smrtni strah vse dopoldne! — Kaj pa šele tista „ta zadnja“, ki me je pogrela od zadnjih petá pa do koncev ušes! — Vse žive dni jo bom pomnil! — Da bi mi le obližev ne bilo treba in da se mi stvar ne prisadi! — Jaz siromak! — E, kaj — kože mi pa le niso vzeli, in ti-le ljudje le niso prav take zveri, kakor sem prej mislil!“

Tako reče, pa se spusti v lahen tek, dokler se nam ne izgubi izpred oči.

Mi pa smo se vrnili v šolo ob mislih, da smo preživeli krasen šolski dan!

F. R. SELSKI:

Begunski prizor.

Dramatična sličica.¹

Osebe: Slovenka; njen sinček; pet slovenskih fantov; štiričlanska begunska družina.

Na levi slovenska hiša, podobna vili, z vhodom. Iznad strehe visi slovenska trobojnica. Pred hišo ograjen vrt, poln bujnih cvetic in lepoticnega drevja. Med cvetičnimi gredicami bele stezice. Na stezici sredi vrta klop ali iz hiše prinesen stol. Ograja ima spredaj vratca. Na desni drevje. V ozadju slovenska pokrajina.

Na stolu na vrtu sedi mlada Slovenka v slovenski narodni noši, zraven nje stoji njen osemletni sinček v beli obleki. Za vrtno ograjo proti ozadju stoji pet slovenskih fantov, ki se deloma naslanjajo na ograjo in se mimično pogovarjajo med seboj.

Slovenka,

Po naši zemlji mejo potegnili
in naših bratov sto in stotisóč
zasušnili sosedje so nemili,
da narod naš odrinili bi proč
z Jadranskega morjá obali,
kjer vedno bolj smo trdno stali!

Sinček,

A morje adrijansko
že bilo je slovansko!

Slovenka,

Tako se poje v naši pesmi,
ki zvalbja solze iz oces mi . . .
Zapojte, fantje, mi jo spet,
da daleč zadoni tja v svet!

¹ Uprizorjena dne 3. oktobra 1920 pri dobrodelni priredbi „Kluba Soča“ v „Narodnem domu“ v Ljubljani.

Fantje

(zapojo obe kitici pesmi „Adrijansko morje“).

Sinček.

Kajne, lepo je, mati,
ob morju stanovati
in gledati, kakó
se ladje vozijo po vodi
ter nosijo blagó
vaščanom in gospodi!

Slovenka.

Lepó! In s tako morsko trgovino
podprli tudi mi bi domovino,
da vsa v blaginji zacvetela bi
in sreča narod ves objela bi.
Zdaj pa nam morje Lah zapira
in tam za žičnato mejó
preganja, muči in zatira
rojake naše bolj strašno
kot krvoločni Turek rajo
kristjansko tlačil je nekdaj!
Kdor more čez ograjo
zbeži k nam v varen kraj.
Kdor mora tam ostati
in na pomoč nas zvati,
dočakal je težkó bo!

Sinček.

Pa laško naj hudobo
nabijejo in v beg
poženejo čez breg
ti naši fantje mladi!
Saj tepejo se radi
in puške vsi
domá imajo
in streljati
vsi dobro znajo.
Z nebá višin
kragulja in
s pečine divjo kozo

jim zbiije strel,
a zajca, ki čez lozo
beg je začel,
strel dohiti,
zver obleži!
Še ložje pa kot zajce
je, mislim jaz,
zadeti laške srajce!
Če jaz ta čas
že velik bil bi,
brž se lotil bi
kar s puško Laharije!

Slovenka,

To so le tvoje baharije,
besede prazne; kadar boš
mladenič zraščen ali mož,
pa menda boš kot fantje ti-le,
ki naše pesemce premile
lepó pač znajo prepevati
ter srne, zajce pobijati...
A če poklicala na boj
za brate bi jih domovina,
pogum upadel bi jim koj,
in kakor plašna perutnina
pred jastrebom se razprši,
tako bi naredili ti!
Kajne, da res takó je?

Prvi fant.

(se potirka s pestjo na prsa).

Ne, ne! Plašljivci nismo mi!
Imetje, kri, življenje svoje
pripravljeni smo slednji čas
za brate svoje žrtvovati!
Zdaj čakamo le na ukaz,
ki hoče nas na boj pozvati!

Slovenka,

Ukaz vam ta naj dá srce,
če res kaj čuti vam za njé!

Prvi fant.

Domov po puške skoči, Janez,
in k dobrovoljcem vsi še danes
gremo, da se razžarimo
in potlej skup udarimo..

Drugi fant

(se obrne in odhiti na levo za kulise).

Ostali fantje

(zapojo vse kitice pesni „Naprej!“).

Drugi fant

(se vrne med petjem zadnje kitice s petimi puškami na ramah in odda vsakemu eno,
ki si jo takoj zavihti na ramo, z ostalo se pa sam oboroži).

Prvi fant

(pokaže pred se na desno).

Poglej, Slovenka draga,
tam skobec ptičko vjel
in da jo prej premaga,
kljuvati jo začel
je s kljunom po glavici.
Zavest je prešla ptici,
in skobec z žrtvo to
se dviga pod nebó...
(Dvigne puško in ustrelj.)

Drugi fantje.

Hahá, pogodil si izbornó! —
Ujetnik drzni obstreljen
frfeče v zraku še okorno! —
Izpustil je iz krempljev plen
in zdaj iz zraka mrtev
na svojo pada žrtev!

Tretji fant

(steče na desno za kulise in se takoj vrne z mrtvim skobcem in pojemajočo ptico ter
da oboje prvemu fantu).

Prvi fant

(se obrne, nese ter izroči skobca in ptico Slovenki).

Poglej, Slovenka draga,
tako mi zdaj sovraga
prikucnemo in stremo v prah!
Gorje ti, zlobni, kruti Lah!

Drugi fantje,

(ki so se bili obrnili za prvim, dvignejo pesti).

Gorje ti, zlobni, kruti Lah!

Prvi fant

(stopi nazaj k drugim).

Vsi fantje

(se obrnejo proti desni, stopijo skupaj po dva in dva vštric, prvi pa pred nje in za-
pojo, kazaje z rokami).

Naprej, naprej za brate rodne v boj!
Naprej, naprej za dom in narod svoj!
(Odkorakajo na desno za kulise, pojoč).

Naprej, zastava Slave,
na boj, junaška kri!
Za blagor očetnjave
naj puška govori!

Slovenka.

(drži v eni roki ptičico, ki se jame gibati in oživiljati, a v drugi roki mrtvega skobca
in ju gleda).

Sinček

(se obrne k materi in gleda ptičico).

Uboga ptičica! Krvava
in razkljuvana ji je glava
in njena pernata obleka
raztrgana je vsa!

Slovenka.

Podoba našega človeka
pod péto Laha brez srcá
nesrečna ptičica je ta!
A kot barbar Italijan
bil ta-le ptičji je tiran,
zdaj pa plačilo je dobil:
po naših krajih več lovil
ne bo nedolžnih ptic!

Sirotka ta pa vzlic
vsem ranam bo živila
in še veselo pela!

Begunci

(zakličejo na pomoč na desni za kulisami).

Barbari bodo nas pobili! —
Oj, pomagajte, bratje mili!

Laški vojaki

(na desni za kulisami).

O Dio mio! To pa diplomati
jugoslovanški nišo, nišo! —
Najboljše je, peté jim pokažati! —
Ševeda, glejte, kak močni šo
in s puškami na naš drvé!

(Zasliši se tam gosto streljanje iz pušk.)

Slovenka, sinček

(osupla gledata na desno, kažeta tja in se mimično pogovarjata).

Prvi fant

(na desni za kulisami zakriči, ko utihne streljanje).

Takó! Od meje Lahi že
odnesli zajčje so peté;
a oni, ki so pali,
mir tudi bodo dali!
Trpni, zdaj pa brez strahú
pojdite k našim kot domú;
vam bomo pomagali!

Begunci.

Junaki vrli, iz srcá
zahvalimo vas za rešitev! —
Nebeški Oče poravná
s plačilom naj vam to daritev!
Sovražnik nam je vse pobral
in dom naposled še požgal!
Življenje in pa cule te
zdaj naše so imetje vse!

(Medtem se prikažejo na oder od desne zadaj obvezani, okrvavljeni, raztrgani in šepasti).

Fantje

(jim odnašajo cule, enega ali dva pa drže pod roko, ker sta ranjena na nogah in težko hodita).

Prvi fant

(Slovenki).

Tam pri ograji te trpine
hudobne laške so zverine
zasačile; rešili smo jih mi.
Zdaj pa jih sprejmi, sestra ti!
Nesrečnežem zavetja daj,
pogostj jih in pokrepčaj!
Mi vrnemo se, da še druge
otmemo smrtne robske tuge!

Begunci

(dvignejo proseče roke proti Slovenki).

Gospa in sestra dobrotljiva,
oj, bodi z nami milostljiva!
Primorski smo pregnanci bedni,
rojaki tvoji smo zavedni!

Slovenka

(ki je vstala pri prihodu beguncev, odda ptico in skobca sinčku, stopi naprej k vrtnim vratom, poda desnico prvemu beguncu in ga vede s seboj v hišo).

Pojdite vsi z menoj v moj dom,
kot sestra vam postregla bom!
Kar imam, z vami bom delila
in z vami vse gorje čutila!

Prvi fant

Takó je prav! Z dejanji le
odrešimo rojake vse!

Drugi begunci

(gredo za prvim).

Slovenka

(se na pragu obrne in iztegne roko blagoslavljajočo proti fantom).

Junaki dragi, vojnih trum
Gospod podžigaj vaš pogum
ter daj vam sreče in moči,

SNEGULJČICA IN ŠKRATJE

SNEGULJČICA V STEKLENI RAKVI

da s táko silo na sovraga
pritisnete od vseh strani,
da bo popolna naša zmaga
in naši bratje vsi prosti!
Potem šele se vsi domá
življenja bomo radovali,
ljubili se in iz srcá
to svojo himno prepevali:
(Zapoje.)

Lepa naša domovina,
ti junaška zemlja mila . . .

Drugi

(se odkrijejo in pojo za njo).

Zagrinjalo.

Zaostala ptička.

Dete:

*Kje so ptičke moje,
ki sladkó so pele,
mamica, povejte,
kam so odhitele?*

Mati:

*„Mraz jih je prepodil,
ljubo moje dete,
ena pa je prišla
k tebi na posete.*

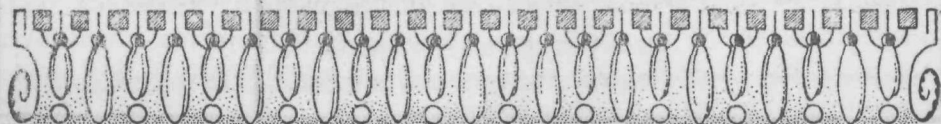
*Ščinkavček nerodni
je zašel na poti,
pa na nosek sel je
Minkici, siroti.*

*Kadar burja brije
stresa gole veje,
pa na nosek pride,
da se tam pogreje.“*

* * *

*Z noska ga podila
plašna vsa je Minka,
ščinkavček pa dalje
sredi noska ščinka . . .*

Marija Grošljeva.

E. GANGL:

Neodrešena domovina.

1.

ne 10. oktobra 1920 se je končalo na Koroškem ljudsko glasovanje (plebiscit) o tem, ali naj ostane Koroška sestavni del Jugoslavije, ali pa naj se združi z Nemško Avstrijo. Za Jugoslavijo je bilo oddanih 15.278 glasov (t. j. 41%), za Nemško Avstrijo 22.025 glasov (t. j. 59%). Nemška Avstrija je torej dobila 6747 glasov večine. Koroško smo izgubili.

2.

Slovenci smo imeli do plebiscita na Koroškem 85 šol, in sicer 3 meščanske in 82 ljudskih. Vanje je hodilo 6507 dečkov in 6334 deklic, skupaj 12.841 otrok, ki jih je poučevalo 146 učiteljev in 107 učiteljic, skupaj 253 učnih oseb. Vsej tej slovenski mladini preti sedaj nevarnost, da je ne pogoltne val nemštva. Pomislimo, da je bilo pod prejšnjo nemško avstrijsko vlado na Koroškem 18.000 slovenskih otrok brez slovenskih šol in brez slovenskega učiteljstva! To je bila naša — pravica!

3.

Mesec dni pozneje — dne 10. novembra 1920 — se je odločila usoda naših primorskih bratov. V Santi Margheriti (pri Sveti Marjeti) v Italiji so se zbrali na posvetovanje odposlanci italijanske in jugoslovenske vlade in so se domenili, da ostane pod Italijo najlepši del jugoslovenske zemlje in najzavednejši del jugoslovenskega naroda: Trst, Gorica, Reka, Zader, Pula, Postojna, Vipava, Idrija... Vse, vse! Vsi, vsi!... Preko šeststotisoč Jugoslovenov — preko šeststotisoč naših bratov in sestrá!

4.

Naša srca so zatrepetalá od bolesti, ko sta padla na nas ta dva silna, kruta udarca — drug hujši in jačji od drugega. Po vsej naši zemlji so se shajale ljudske množice na zborovanja, kjer so odločno, jasno in močato ugovarjale proti krivici, ki nas je tako brezobzirno doletela. Naš narod, ki živi v svobodni svoji domovini, je slovesno prisegel, da svojih neodrešenih bratov in sestrá nikoli ne pozabi. Primorje in Koroško sta bili naša last in naša last ostaneta! Njiju osvoboditev živi v našem pričakovanju in pride z našim delom!

5.

Narod se je zbral na posvetovanje tudi v Splitu. Pri tej priliki je govoril pesnik Katalinić-Jeretov. Govoril je tako: „Bratje, nisem hotel govoriti, težka bol mi jemlje besedo, ker sem iz onega neodrešene kraja, iz izmučene Istre, kjer nam je zamrknilo solnce. Propadla nam je mučeniška Istra s solčno Liburnijo, ovenela je cvetoča Gorica, Zoranićev Zader, biser Reka, rojstni kraj Erazma Barčiča. Jok me sili ob misli, kako je naš narod v teh krajih potrpljivo čakal dve temni leti na dan osvoboditve. V čvrsti veri v pravico sveta se je pripravljajl mučenik, da zapali na Učki, na Snežniku in na Triglavu velik kres v proslavo venčanja s srečo in svobodo! Toda pravica sveta je ugasnila sveto iskro, ki je imela bukniti v velik plamen. V žalost so se zavila naša sela, ugasnil je naš plamen, ali vi, bratje, zapalite drugi plamen v svojih srcih za neosvobojene brate! Najlepše boste gojili sveti plamen za nas, ako se združite v svoji svobodi, da v miru, v slogi, v ljubezni gradite naš novi dom, da bo močan in nepremagljiv. Moja beseda naj bo beseda ljubezni in ne mržnje! Ljubite se v mislih na nas, bodite ena čvrsta falanga, imejte pred očmi pravico sveta! Vsa Evropa naj vidi, da ste si zapisali v dno srca neminljiv spomin na neodrešene brate. Zadiviti morate svet s svojim delom pod svobodno streho. Kadar boste močni in složni, potem vas začne spoštovati Angleška in Francoska, pa tudi sama Italija. V vaši slogi je naša rešitev! Plamen sile v vašem svobodnem domu iznova zaneti preprečeno iskro na Učki, na Snežniku in na Triglavu in dvigne se nov kres na naših svetih Brdih, vstane svobodna zora vašim neodrešenim bratom, ki čakajo Petra Mrkonjića. V tem imenu: Živela Jugoslavija, živel kralj Peter, živel regent Aleksander!“

6.

Lepe, prelepe besede! Naj odmevajo od srca do srca po vsej naši zemlji! Naj se lijejo kakor veletok od višav v nižine, da jih čuje in sprejme vase vsaka poštena jugoslovenska duša! Predvsem pa ti, mladina, ki ti plavajo pogledi v daljave — v ono sijajno dobo naše bodočnosti, ko bomo vsi Jugosloveni združeni pod eno streho — v eni edinstveni in nerazdružni očetnjavi! V tisto dobo naše silne in slavne bodočnosti stopajo tvoji koraki! Bog z vami! —

7.

In pomnite, da je leta 1870. ranilo nemško orožje v srce ponosno Francijo. Uplenilo jej je Alzacijo-Loreno. Ves francoski narod je dolga

leta hrepenel po svoji ugrabljeni lasti. Od dedov je prehajala na vnuke dediščina razboljene narodove duše, dokler ni leta 1918. maščeval meč, kar je meč vzel. Francija ima zopet svojo Alzacijo-Loreno! Tak je nauk zgodovine!

8.

Prvič: Krepite si duha! Polnite ga z lepoto in resnico! Polnite ga z znanjem! V vaših prsih bodi neizčrpna zakladnica vrlin in kreposti, čednosti in plemenitosti! Ne bodite bojazljivi, malodušni, plašni in brezupni! Na trdnem temelju znanja in omike naj se razvija, dviga in raste vaše notranje bogastvo! Nebo naj gleda na vas z milostnim očesom in naj blagoslavlja vaše misli, da se izlijejo v krepostna dejanja!

9.

Drugič: Krepite si telo! Bodite jakih mišic, ponosne hoje, čvrstih pesti, zdravi in lepi, mladi in veseli! Pogum vam bodi brat, sreča junaška vam bodi sestra! Jasno naj vam gleda živo oko v veliki, prekrasni jugoslovenski svet, ki je vaša last danes in jutri in vekomaj! S svojimi rokami ga obdelujte, s svojim neumornim delom dvigajte na beli dan njegove neizmerne dragocenosti, da mu bo slava in moč, veličina in lepota sijala daleč na vse strani! Vaš korak — možat, značajan, zaveden in junaški — pa naj stopa po ravni cesti življenja naprej, naprej!...

10.

Tretjič in prvič in zadnjič: Ljubite svojo domovino, ljubite to, ki je že svobodna, ljubite še bolj ono, ki je neodrešena! Ljubezen brez dejanja je mrtva — beseda kot jek, ki se izgubi v gluhi daljavi! Ljubezen domovinska bodi izvor vsakemu vašemu dejanju! Te ljubezni ne oskrnite nikoli niti s samo grdo mislijo! Karkoli storiš, četudi v samoti, bodi tako, kakor bi te dejanja ne bilo sram storiti vpričo vsega sveta! Iz mladega rodu raste tista nepremagljiva sila, ki nekoč osvobodi neodrešeno domovino! Ljubite svoje zaslužnjene brate in sestre — ljubite Jugoslavijo, kakršna živi v našem pričakovanju!

Domovina, vedno mislim náte
in na neosvobojene brate! —

IVANKA KALINOVA:

Begunci.

bližini malega trga ob Savi so si ustanovili začasni dom — begunski dom. Tri so bile: mamica, Nada in manjša Verica. Očeta, ki je bil uradnik, sedaj ni bilo pri njih; tam daleč na galiških poljanah je prenašal grozote krute vojne. Vsi so bridko občutili vojno, to strašno vojno, ki jih je pregnala iz tihega doma, prepreženega s cvetočimi breskvami. Tu ob šumeči Savi so dobili začasno zavetišče, tu mislijo na dragega očeta in upajo na jasnejše dni. Hitro se je pri-
ljubila mala begunska družinica vaščanom. Najprej so le oddaleč gledali tiho, otožno ženo, kadar je proti večeru šla s svojima deklicama na iz-
prehod.

Večja Nada je navadno vodila mlajšo sestrice za roko. Sestri sta bili, in vendar tako različni. Nekaj čudno prikupljivega je imela Nada na sebi. V enajstem letu je bila. Preko hrbta ji je visela kita temnih las, obrazek je bil nežen, bolj bled. Najprikupljivejše na Nadi pa so bile njene oči. Temne in otroško ljubeznive so bile te oči, a časih je bila v njih globini razlita tolika otožnost, kakor bi se zrcalila v njej vsa ona bolelost, ki je postala delež solnčne Gorice.

Vsa drugačna je bila Verica: zlatolasa, živa, z jasnimi očmi nebesne modrine. Navadno jo je prav kmalu ubrala preko solnčne livade in kakor vesel metuljček hitela od cvetice do cvetice. V nežnih ročicah pa se je večal šopek, namenjen v to, da bo stal pred očetovo sliko. — Prav kmalu so se privadili okoličani uboge, pribegle družinice.

V jeseni je Nada začela zopet pohajati šolo. Lani ni imela rednega pouka. Ker je bila pridna, je upala njena mamica, da bo letos dovršila 3. in 4. razred. Zato se je Nada posebe učila. Hodila je vsak dan h gosposdični učiteljici. Prijetne so bile te ure za učenko in učiteljico. Tako vestno je spisala deklica domače naloge, tako dobro se je pripravila za pouk. Nikdar ni pri računstvu zapisala številke nepremišljeno. Premislila je — časih je celo precej dolgo premišljevala — in potem je napisala številko počasi, varno — in trdno je stala. Popravljala ni Nada nikoli. Posebno rada je prinesla s seboj malo sliko. — „Gospodična, naša hišica!“ in pomolila je učiteljici sliko. V očeh pa ji je sijalo solnce, a vendar, vendar so bile skoro rosne te tajinstvene oči. Majhna pritlična hišica s prijaznim hodnikom na sprednji strani, ki je bil vseskozi obdan od cvetočih breskev; tak je bil njen dom v Gorici. In povedala je go-

spodični novico. Zvedeli so, da ta zlati domek še stoji, da mu je priza-
nesla kruta vojna. Takrat pa se je Nada srečno smehljala.

Lepega jesenskega dne je stopila Nada v šolo. Le en sam pogled
učiteljin je zadostoval, in gospodična učiteljica je vedela, da teži
ctroka bolest.

„Kaj je danes, Nadica?“ je vprašala vzgojiteljica in pobožala de-
klico po otožnih licih in jo pritisnila k sebi. Tesno se je privilo dekletce
h gospodični, in bolesten jok je stresel vse šibko telesce. Med krčevitim
ihtenjem je slednjič povedala: „Verica je zbolela.“

Tisti dan se nista učili, ampak govorili sta o mali Verici, in Nada
je odšla potolažena, da bo sestra kmalu ozdravela.

Zunaj pa je isti dan tako ljubo sijalo solnce z jasnega neba, kakor
bi na zemlji ne bilo gorja in ločitve. Tudi čez dva dni je še vedno sijalo
zlato solnce, sijalo v sobico, kjer je ležala na mrtvaškem odru mala
Verica kakor zveneli cvet. Vse polno cvetja so nanegli otroci nedolž-
nemu angelčku in ga hodili obiskovat. Tam v kotu sobe pa je presedela
uro za uro uboga mamica, brez solze v očeh je zrla na svojega mrtvega
otroka. Ob njej pa je slonela Nada, ki ji je bolesten jok stresal truplo.
Njene oči so bile tako tožne, kakor bi bila v njih umrla radost za vedno.

Proti trškemu pokopališču se je vil pogrebni izprevod. Belo oble-
čene deklice so stopale ob mali beli krsti, za katero sta šli trudnih
korakov mati in Nada. Očeta ni bilo. Strašna je bila ubogi ženi misel
na očeta, ki morda še nič ne ve o izgubi svojega presrčno ljubljenega
otroka. Kako ga bo zadela bridka vest!

Pogrebci so dospeli do pokopališča. Malo pokopališče leži tako
lepo kakor ono v trgu L. Le nekaj korakov od ceste, potisnjeno v znožje
zelenega gozda, se zdi človeku kakor vrt. Temne, visoke smreke mečejo
svojo mračno senco čez tihi, božji vrt; ograja je vsa preprežena z divjo
trto, ki je jeseni kakor en sam žarnordeči cvet. Tu so položili nežnega
otroka k zadnjemu počitku. Tu naj mu oddaleč poje žalno pesem šumeča
Sava, kakor mu je nekdej pela ob zibeli sladko uspavanko bistra Soča.

Leto pozneje je bilo. Beli srbski orel je razprostrl zmagonosna krila
preko naše zemlje in prvičrat so zadrhtela naša srca v svobodi. Da
bodo tako kmalu zagrnili temni oblaki velik del naše lepe zemlje, kdo
bi bil to mislil v oni veliki, blaženi uri!

K Nadi in mamici se je vrnil oče, vrnil po dolgih letih zdrav. Seveda
je motil srečo oni mali, s cvetjem okrašeni grob pod zelenimi smrekami.
Ta kosček zemlje je priklepal družino z vezmi ljubezni na ta kraj. A
vendar, vendar so hrepeneli vsi nazaj, kjer so živeli tako srečna leta.
In odločili so se, da se vrnejo.

„Ali greste res v Gorico? Tudi zdaj!“ tako so jih vpraševali domačini, vpraševali še bolj begunci.

Tedaj je pohitel očetu beguncu pogled tja proti pokopališču, za hip se mu je zmračilo oko, a potem je razbegnila senca z njegovega čela.

„Zakaj ne bi šli! Ona zemlja je lepa in ona zemlja je naša. Priklenjeni smo na njo z vezmi, ki jih nikdar ne more razrušiti sovraštvo, saj so to trdne vezi ljubezni.“

In odšli so v domovino. — Bog z vami in z vašo ljubeznijo!

Gorjanci.

*Na Gorjancih žalik-žene,
za Gorjanci beli Vlahi,
na Gorjancih zli medvedi,
polhi skriti, škratje plahi.*

*Beli Vlahi tko meglice
bele z zlatimi sukanci,
cvró maslenke za nas deco,
ki smo gladni za Gorjanci.*

*Sto golobčkov žalik-žene
čuvajo tam v lozi beli;
kdor k njim pride, z njim odide
zlat golobček v svet veseli.*

*Preko mosta, preko Kolpe
v gaj deveti nas popelje;
tam ni straha, tam ni teme,
sreča tam je, z njo veselje.*

*Kot metulji tam živeli,
vija-vaja — se lovili
z žarki — ah, zaspali v rožah,
v rožah bomo se zbudili ...*

*Pridi k nam, golobček zlati,
raz Gorjance k nam poleti!
Čaka deca te, ki rada
bi s teboj po zlatem sveti ...*

Jos. Vandot.

Vrtnar.

Janku Lebanu ob zlatem jubileju.

*Mladenič že na vrtu
si rožice sadil
in pridno si vrtnaril,
vsak cvet skrbno gojil,*

*Zalival si cveticam,
drevesca cepil rad,
da nekdam bi mladini
rodila žlahtni sad.*

*Bogato in prekrasno
sedaj je vrt vzcvetel,
da narod ga slovenski
od srca je vesel.*

*Vrtnar, hvaležna vedno
mladina tebi bo,
Slovenci pa ti venec
iz lovorik pletó.*

Marjeta Sršenova.

ERNEST ŠUŠTERŠIČ:

Drobne povesti.

I.

GNILO JABOLKO.

Miloš je prišel ravnokar iz šole. Hiti po veži, da čimprej odloži težko breme — knjige. Ko gre mimo stopnic, držečih v klet, se ustavi in posluša. Iz podzemeljskega prostora prihajajo glasovi, pa še kako veseli! Na stopnicah se pojavi Milošev brat in za njim sestra z velikim jerbasom.

„Čemu pa ta jerbas, kaj pa delata?“ zavpije mali radovednež.

„Le spravi knjige, boš videl,“ pravi Anka, se smeje in hiti mimo.

Težka vrata spodaj so napol odprta. Opojen vonj prihaja iz kleti. Miloš skoči kar s knjigami tja dol. Krasna rumena in rdečelična jabolka se mu zasmеjejo z visokih polic ob stenah. Ko utihne smeh zrelih okroglih sadov, začuje Miloš na deski napol pritajeno boječe šepetanje.

„Dajmo, prosimo gospodarja, da nas odmakne od tega jabolka. Gnilo je — ah, ubogi bratec, ki se ga moraš tiščati! Najprej se okužiš ti, in bali se bomo potem tebe. Strašna bolezen pride tudi nad nas, vse zdrave in polne svežosti.“

„Ne bojte se!“ pravi Miloš, „dobilo bo od vas zdravja. Dajte ga ubožcu!“

„Zaman,“ vzdihne rumena reneta. „Zgoditi bi se moral čudež. Dobri deček, izloči ga iz naše srede!“

„Prosimo, izloči ga iz naše srede!“ se oglasiyo vsi.

Težko delo! Jabolka so navidez vsa lepa in čvrsta. Katero je gnilo?

Miloš prijemlje eno za drugim. Pri okencu si ogleda vsaktero, in vsaktero plašno šepetaje: „Ne, jaz nisem, jaz sem docela zdravo, le poglej me!“

Miloševa roka se približa rdečemu jabolku. Krasen sad, malo takih! Že vnaprej kriči: „Jaz nisem, jaz nisem! Kaj ne vidiš, slepec? Ne prijemlji me v roko, bedak!“

Ostre dečkove oči odkrijejo na sadu komaj vidno luknjico.

Brat in sestra doneseta zopet poln jerbas jabolk z vrta.

„Anka, glej, ta ima luknjico!“

„Škoda, tako lepo, a znotraj bolno. Izloči ga, da ne okuži še drugih!“

II.

HUDOBEČ IN MARKO.

Marko se je prebudil iz sladkega sna. Zunaj pojo ptički, žarki zlaté deblo stare hruške, v malem srcu je zacvetela radost, prelestni cvet majnikovega jutra.

A sovražnik luči in vsake radosti gubanči čelo. Stopi pred okence ter zakrije solnce. Tako-le šepče Marku:

„Ukradel si sosedu vrtnico, prvo vrtnico! Kesal si se; pa ti meniš, da ti je sosed odpustil? Nikoli ti ne odpusti! In tako dolgo si tudi tat in nisi vreden, da sije solnce na tebe. — Nikoli, nikoli!“

Pregrenka misel v mladem srcu! „Odpustil mi je, videl me je ske-sanega. Tudi mati, a tudi Bog!“

Pega pred okencem temni, temni.

„Nikoli, nikoli, tat, tat!“

„Oj, mati, ali mi kdaj Bog odpusti, ker mi sosed neče?“

„Videli smo tvoj kes, a tudi Bog ga je videl. Zdavnaj ti je odpuščeno — jaz, sosed Bogec, vsi te ljubimo! Kaj ti ni sosed daroval včeraj poganka tiste lepe rože, da ga posadiš?“

Solnce je zopet zasijalo. Izginila je pega pred oknom.

III.

BOŽJE PERO IN KNJIGA.

Zvezdice so se zbrale v zlate črke, kjerkoli je pisalo božje pero. Angelček je zletel na svojih perutih pod nebo in je kazal s kazalčkom svetle črke ter je čital: „Vsemočni Bog, kolika je tvoja sila in dobrotà. Ti si ustvaril solnce, luno in zvezde, morja, grom in viharje, ti si ustvaril prelepa nebesa. Vsem, ki žive na zemlji po tvojih zakonih, se bodo odprla zlata nebesna vrata.“

Drugi angelček je priletel z neba in je držal na rokah veliko svetlo knjigo. Čital je iz nje: „Danes je Andrejček slušal svojo mamico, in to ne bo pozabljeno nikoli.“

Andrejček se je glasno nasmejal v spanju. Mati ga je čula in ga zbudila, ker je solnce že zasijalo in je bilo čas gnati na pašo.

„Ali ima tudi Bogec pero in knjigo, da piše vanjo?“

„Ima, ima. V ognjenih črkah je zapisana na nebu njegova sila, in o komer pišejo angelčki, da živi na zemlji po božjih zakonih, se mu odpro zlata nebesna vrata.“

IV.

PRISTANČEK.

„Iz samega suhega zlata je, ta lepa stvarca! Zakaj so jo baš njemu dali? Ko smo se zjutraj prebudili, sem jaz prvi opazil nekaj bleščečega, ki ga je oklepalo.“

„Res, zakaj, sredinček? Ali nismo tudi mi prezirani lepi in beli kakor sneg? Vsi imamo na koncih rožnate nohtke. Vsi smo gojeni z enako ljubeznijo. Ščetko, milo, dišave: vse to nam privošči naša lepota in vendar — zakaj je sedaj on sam prejel toliko odliko?“

„Potolaži se, bratec kazalček! Upaj, da tudi tebi nadenemo obroček, skovan umetno iz prečiste kovine. Zaslug imaš dovolj, več kot tisti miljenec. Kakšno ime mu damo?“ Tako je govoril palec z močnim, debelim glasom.

„Miljenec — mehkužec!“

„Lenuharček — hinavček!“

„Plašljivec — zajec!“

Zavist je stopila s spačenim obličjem pred vsakega bratca in se dotaknila njegovega krasnega čela. Čelo se je zgrbančilo bolj, kakor ga zgrbanči starost, ki je še vsa lepa v visoki zarji večera. In razlilo se je po čelu kakor pegasto rumenilo.

„O, bratci, kakšni ste! Strah me je pred vami! Snemite vendar te grozne krinke, da vas spoznam! Zažare naj vaša čela zopet v ljubezni!“

Mrko so zrli nanj, vsi edini v svojem globokem sovraštvu. Tuje oko je gledalo izpod temnega čela.

Mezinček pa je bil srečen. Lahno se je dotikal prstka z zlatim krožcem. Pripovedoval in pel je radovednemu svetu o bratčevi lepoti in o ljubezni, ki ga veže s pristančkom — in ostal je tako lep, nepopisno mil prstek.

FRAN ČRNAGOJ:

Grof in grofica.

o sta bila seveda naš maček in naša mačka. Pred štirinajstimi leti sta prišla nekega dne k hiši. Nismo ju klicali in ne podili, otroci pa — ti so bili vsi srečni, da sta bila tukaj.

Mlada sta bila še, niti leto stara. On je hodil vedno v svetlorjavem, nekoliko tigrastem kožuhu in v zadnjem letu s čisto osivelimi brki. Ona je imela žame-tasto črno kožuhovino in lep, hermelinasto bel ovrat-nik. Pa gobček je imela tudi bel, zato, da se ji ni pre-cej poznalo, kadar se je kradoma nalizala mleka.

On je bil len — len, kakor more biti menda samo grof. Ni se brigal za gospodarstvo, ampak je samo lenuharil — pozimi v gorkem zapečku, poleti pa v hladni senci. Da bi bil on kdaj prijel za kako delo — pa ujel kako miš — da, kaj pa še! Saj se mu dostikrat od same lenobe niti ni ljubilo, da vstane in pristopi k pogrnjeni mizi. Ravno zaradi te velike njegove lenobe se ga je prijel že v mladosti naziv barona, ki se je pa zaradi njegovih velikaških navad povišal pozneje v ime grofa.

Ona pa je imela ravno nasprotna navade. Nekoliko plašna sicer, je skrbela za hišo od jutra do večera in do zore vso noč, da smo se ji ču-dili, kdaj kaj počiva. In ko je imela skrbeti po dvakrat na leto za svojo štiriglavo deco in še za grofa povrhu — o, takrat je nosila k hiši miši od vseh strani in brez prestanka. In ko se je zaslišal njen pritajeni „grr-mav“ z miško v gobčku, takrat so ji priskakale naproti njene mlade mačice in časih celo grof sam. Dobil pa je takrat on le redkokdaj kako miš, ker je ona skrbela v prvi vrsti za svoje otroke. Ko pa smo odrasle mačice razdali ljudem, takrat ni vedela, kam z mišmi, ker se jih je grof kmalu preobjedel. Ležale so čestokrat mrtve po veži in kuhinji, da smo jih morali pospravljati mi.

A ona jih ni nehala loviti; nosila in nosila jih je. Nekoč je grof rav-nokar srebal mleko s krožnika, ko mu prinese grofica miš in mu jo po-loži poleg krožnika. Ker se on na miš niti ne ozre, jo ona pobere pa mu jo vrže v mleko.

To bi bili morali videti grofa! Strme je pogledal od strani grofico, kakor bi ji hotel reči: „Nemarnost nemarna! In to hoče biti grofica!“

Razžaljen se je obrnil v stran in niti mleka ni več pogledal. Ona ga je pa tudi začudeno pogledala, češ: „No, kaj si pa danes tako natak-

njen? Če je mleko dobro in je drugikrat pečenka že sama zase tudi dobra, zakaj bi bilo danes oboje skupaj za nič?“

Pa je pojedla ona mleko in miš.

Res — ona ni imela nič grofovskih navad in smo jo klicali za grofico samo zato, ker je imela grofa za moža.

Grof ni bil za gospodarstvo, to je res, pa smo ga vendar rajši imeli kot grofico. Posebno rad ga je imel Mladen. Bila sta on in grof približno enako stara. Zato sta se enako razvijala, se skupaj igrala in skupaj srebal kašo s krožnika. Vendar pa ni bil grof v tem oziru nikdar nadležen in nikdar nasilen. Mladen in on sta se tako razumela, da je zadostoval že samo pogled ali rahel vzklik, pa je vedel grof, kaj sme in kaj mora. Tudi po pol ure je ležal poleg jedi, ne da bi se je bil pritaknil. Šele na dano povelje se je lotil jedi.

Da — pa igrala sta se grof in Mladen — in kako igrala! Zdaj je bil grof našemljen kakor stara mamica z robcem na glavi, zdaj kakor dedek s čepico. Pa je bil uprežen v popolno uprego in je vozil podnožnik po sobi semtertja čisto ravnodušno in brez vsega godrnjanja! Pa je moral ždeti stisnjen v škornju, da mu je kukala samo glava iz njega in je — čakal tako kosila celo večnost.

In govoriti je znal grof! Tisti njegov priliznjeni „mijav“ z jokačim glasom mu je gotovo izprosil jedi, in tisti kratki „mav“ mu je gotovo odprl duri! In prav kratek „grmav“ je naznanjal, da ima velik strah — in človeka je pozdravljaj z večkratnim veselim in odločnim „mijav“. Tako je znal še z različnimi izpremembami glasu prav jasno izražati svoje srčne želje.

Navezan je bil tudi jako na vse člane družine, posebno na domače otroke. Mladena je spremljal v šolo po četrť ure daleč od doma. Šele potem se je vrnil domov. Ako ga je iz daljave spoznal, da se vrača domov, mu je s povzdignjenim repom tekel naproti in mu je spotoma pripovedoval svoje nadloge. Ona dva nista nikdar hodila molče eden poleg drugega, ampak sta bila vedno v živem razgovoru med seboj.

No — letos v februarju pa je napravil grof svoj testament in je zatisnil svoje oči lepo mirno na svojem ležišču pod štedilnikom!

Grofica ga je preživela samo četrť leta. Ali ji je počilo srce — ali drugače ni mogla živeti — Bog ve?

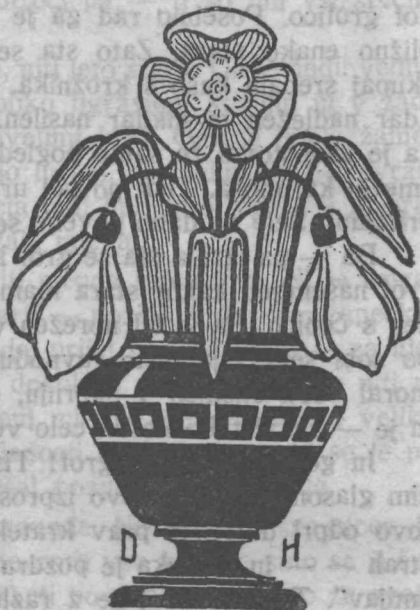
In od tedaj so pri nas miši dobre volje!

Zvenela si . . .

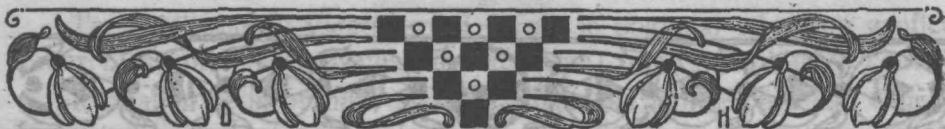
Ivici Šegovi † 3. aprila 1920.

Zvenela si kakor rožica,
ko pade nanjo zgodnji hlad;
a mamica tvoja — ubožica!
Srce je presunil ji bridki jad . . .

Nič vzdihov in solz — saj pride čas,
ko bol se v radost pretopi:
Kar ti si zdaj, bo mati, bom jaz,
kar mi smo zdaj, nikoli več ti!

Simon Palček.

JERNEJ POPOTNIK:

Doma.

ozdravljen, Matija Magišta!“

Vlak se je sunkoma in hropeče ustavil, Jernej Vavrila pa se je opotekel iz črnega vagona na domača tla, Matiji Magišti v naročje.

„Pozdravljena, ti sveta domača zemlja!“

In Jernej Vavrila se je zajokal kakor otrok.

„Takšen se vračaš v domovino, Jernej Vavrila? . . . Mislil sem, da boš privriskal in pripel kakor z vesele svatovščine, pa prihajaš kakor od pogreba!“

Tako se je začudil Matija Magišta. In je vprašal:

„Kakšna je tujina, Jernej Vavrila, to mi povej! Ali je svetla ali je mračna? . . . In tvoja vreča, ki ti nabasana binglja po hrbtu navzdol — ali je nabasana s cekini? To mi povej, Jernej Vavrila, ker radoveden sem!“

Globoko na prsa se je nagnila Jerneju Vavrli glava.

„Kakor otroci — tako me izprašuješ, Matija Magišta, prijatelj moj iz madih dni . . . Poslušaj! Mračna je tujina, ne svetla, kakor sem sanjal o njej takrat, ko sem predavnimi leti stopil na barko . . . In moja vreča ni nabasana s cekini, še s črnim kruhom ne, niti s skorjo . . . Tak, glej, se vrača v domovino rudar Jernej Vavrila, ki je v tujini kakor krt ril noč in dan globoko pod zemljo, pokoren suženj svojih tlačanov! . . . Zdaj bi te rad objel, Matija Magišta — ali — —“

In Jernej Vavrila je zamahnil s praznim desnim rokavom proti prijatelju.

„Roko mi je odtrgalo pod zemljo!“

Žalostno se je ozrl nanj Matija Magišta.

„Brez roke, siv in star — tak se vračaš domov! Ne s cekini — z žalostjo in bolečinami je nabasana tvoja vreča, prijatelj! Kakor pa si se vrnil poln nadlog — pozdravljen, Jernej Vavrila!“

Šla sta po beli cesti med zorečimi njivami, skozi špalir plavic in maka. V daljavi za njima je uto nilo rumeno poslopje železniške postaje, cvito s črnim dimom, je uto nil in utihnil ropotajoči vlak. Pred njima pa so se dvigali ljubki svetli holmi, vsi kakor obžarjeni z veseljem in smehom in gorko ljubeznijo. Matija Magišta je stopal pokonci, s širokimi.

samozavestnimi koraki kakor orjak, ki ga ne podre noben vihar — Jernej Vavrila pa je omahoval kraj njega s tresočimi nogami in upognjenim tilnikom kakor starec pri sto letih.

Na vrhu hriba sta postala. Tedaj je pa Jerneju Vavrli oko nena- doma svetlo vžžarelo in ves je vztrepetal od nog do glave. Zakaj iz daljave se je izza sočnega zelenja sadnega drevja prijazno in vabljivo zabelelo zidovje Jernejeve rojstne hiše.

„O, mati, mamica!“ —

S tresočo roko je izvil Jernej Vavrila iz žepa svoj rdečepikasti, široki robec in si je obrisal z njim rosne oči. Globoko upognjen je stal tako ob Matiji Magišti, in vreča na hrbtu mu je žalostno visela prav do tal.

„Povej mi, Matija Magišta, ali je moja mati še živa?“

„Še je živa, Jernej.“

Tistikrat so bile pozabljene vse bolečine — in Jernej Vavrila je veselo zavriskal in zaukal kakor sedemnajstleten fant, da se je razleglo s hriba navzdol v dolino.

„Mati moja, mamica!“ —

In lahek in prožen mu je postal korak.

„Kakor pomlajen si, Jernej Vavrila!“ mu je rekel Matija Magišta.

„Da, kakor pomlajen!“

In še je zavriskal in zaukal Jernej Vavrila. —

Na bregu, v sencah jablan, hrušek in češpelj se je svetila koča; tam pred kočo, na pragu, pa je sedela stara sključena ženica, s črno-pisano ruto na glavi; ljudomil smebljaj je igral na velih, zgubančenih licih in okrog drhtečih usten; starka je držala v rokah rožni venec z debelimi jagodami in je molila.

Od daleč jo je ugledal Jernej Vavrila in je stekel proti njej.

„Ali me še kaj poznate, mati?“

In je razprostrla roke.

„O, Jernej — ti si?“

In sta omahnila drug drugemu v naročje, obraz k obrazu, srce k srcu, roke okrog vratu.

„O, mati moja!“

„O, sinko moj!“

Molče ju je gledal Matija Magišta. Tudi sam se je obrnil vstran, ker ni se mogel vzdržati solz. Potem pa se je naglo okrenil in je šel. In vso pot do doma je bila edina njegova misel to-le:

„Blagor ti, Jernej Vavrila, da si našel svojo srečo doma, srečo, ki si jo zamaš iskal v tujini!“ — — —

JERNEJ POPOTNIK:

Žaba in čmrlj.

Basen.

leknjena si je sušila žaba svoje krake. Prileti mimo čmrlj in reče: „No, žaba, tebi se godi dobro!... Široko čepi tu in se greje v solncu čok tolstokraki — jaz pa se ves božji dan peham in trudim in delam...”

„Tvoje delo, čmrlj — ha-ha... To bi rada vedela, kaj ti delaš!”

„Od zore do mraka letam od cveta do cveta in nabiram med.”

„Lepo opravilo! In kaj počneš z medom?”

„Čudno vprašanje!... Kaj počnem z medom?! Med — to je vendar najslajša jed... Kadar pa pride moja ura — takrat ga snem prav vsega, da ga prav nič ne ostane.”

„O — glej ga, patrona! — pa kar sam? In ga nikomur nič ne privoščiš?”

„Da bi ga še drugi srkali — kajne? Zakaj neki?!... Med je samo moj: sam ga nabiram, sam imam tudi pravico do njega!”

Zapihal je veter — završal je vihar, zavihtel je v loku oblake preko obzorja, da je solnce mahoma otemnelo — iznad gorá je krvavordeče siknil blisk, je besno pribobnel do srede neba grom.

„Joj, moja ura je prišla — svet se bo podrl — že grmi!” se prestraši čmrlj. „Moj med, moj med! Hitro moram domov, da ga še pravočasno snem. Potem pa naj se svet le podere, če se hoče!”

In z največjo naglico odbrenči čmrlj od mlake čez polje.

„Od same lakomnosti je znorel!” pljusne z izbuljenimi očmi žaba nazaj v mlako, tresoč se od smeha in jeze, vse hkrati. „Kaj tisto, če se svet podere — samo da je on prej snedel svoj med!... Da, zares, prav nič bi ne bilo škode, če bi se zgodilo po njegovem — saj le tako bi bilo že enkrat konec vse lakomnosti in sebičnosti, ki se je tako mogočno razpasla po vsem svetu!”

Grob tvoj sredi je srca ...

(Materi v spomin.)

Grob sem si napravil v srcu,
kjer trohnobe mrzle ni,
vanj položil tebe, mati,
kjer živiš kot bila si.

Kadar mi težko je v duši,
v svoj se tihi grob ozrem,
tam se sveti lice tvoje,
duša mi hiti v objem.

Sam grem skozi polnoč temno...
Sam grem? Ne! Greva oba:
z mano greš kot si živela,
grob tvoj sredi je srca...

Andrej Rapč.

Jutro.

Tri Vile za goro belo,
za goro palčki trije,
tri domki za goro srebrni,
za goro tri zlate meglé.

Kot v zibelki v zlatih meglicah
nebeško tam jutro spi;
trije palčki ga zibljejo tiho
sred dolge in črne noči.

Tri Vile zakrile jutro
v svoj dolgi so pajčelan,
da brzi ne najde ga veter,
ki išče ga sredi poljan.

Ā veter se smeje — čez gore
na dvorec srebrni hiti,
potrka na dvorec srebrni —
tam petelinček naš spi.

In čuje ga petelinček,
miži, miži — kikiriki!...
Ā v zlatih meglicah jutro
odpira, odpira oči.

In v zlatih meglicah čez gore
iskri se, žari na plan...
Oj, dobro jutro, ti jutro,
ti solnček, ti srebrni dan!

Jos. Vandot.

Zastavica v podobah.

Priobčil *Fr. Rojec.*

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zagonetnega napisa v 7.—9. števil.

Največ sveta otrokom sliši Slave. — Prešeren.

Prav so ga rešili: Gvidon Hrašovec, učenec IV. razr. v Novem mestu; Ivan Kralj, učenec I. a razr. realke v Mariboru; Julija Renkova in Jurij Klemenčič, učenka in učenec VIII. razr. v Mokronogu; Danica Lončarjeva, učenka V. razr. licejske ljudske šole v Ljubljani; Milivoj in Ljubomir Humek, učenca v Mariboru; Vlasta in Zlata Košarjevi, Olga Musegova, učenke v Ptuj; Jela Dorničeva, učenka v Kranju; Mija in Bruno Tobias v Ptuj; Ivo Wendling, učenec IV. razr. v Kranju; Jožica Sternova, učenka dekl. meščanske šole v Ptuj; Angela Skušková, Neža Debevčeva, Franja Skušková, Karel Škrjanc, vsi iz narodne šole na Trebelnem; Helica Habjanova, učenka II. razr. mešč. šole v Smihelu pri Novem mestu; Branko Manfreda, dijak realne gimnazije v Ljubljani; Mirček Rosina, učenec VI. razreda v Brežicah; Boris Verbič, učenec na vadnici v Ljubljani; Vida Požgajeva, učenka IV. razr. v Kranju; Marija in Vida Bezeljakovi v Žalni; Milena Omerzujeva, dijakinja I. r. realne gimnazije v Ptuj; Anton Tominc, učenec IV. razr. v Kranju; Majda Gabrova, dijakinja I. a razreda realne gimnazije v Ljubljani; Marija Kolbova v Mokronogu; Mitja Valenčič, učenec IV. razr.; Ivan Valenčič, učenec III. razr., oba v Kranju; Vlatko in Milko Roš v Hrastniku; Branko Cejan, dijak II. a razr. drž. gimnazije v Mariboru; Vojteh Jager, učenec v Mariboru; Medana in Branko Bezljaj v Kranju.

Na poljani.

Besede Otona Župančiča. — Uglasbil Janko Žirovnik.

Počasi.

1. Ka - kor	ži - vi	cve - i	le - ta - jo	me - tulj - čki
2. Kot bi	po - či	- va - li	na gr - meh	me - tulj - čki,
3. Kot da	pri - šli	brat - ci	brat - cev so ob	- is - kat,
4. Go - sto	- ljub - no	brat - ci	brat - cem so po	- stre - gli:
5. Ko so	se na	- pi - li,	so se po - slo	- vi - li

1. po	li - va - di	mla - di,	pod	ru - me - nim	soln - če - cem.
2. cve	- ti se be	- li - jo	na	ze - le - nih	ve - ji - cah.
3. sed	- li so me	- tulj - čki	na	ze - le - ne	ve - ji - ce.
4. pi	- li so me	- di - co	iz	sre - br - nih	ku - pi - čic.
5. in	se po - ša	- li - li:	Kdaj	pa vi k nam	pri - de - te?

Iz prijateljevega pisma.

Gospod Fran Črnagoj, nadučitelj na Barju v Ljubljani, ljubeznivi in šegavi sotrudnik „Zvončkov“, ima v Skoplju prijatelja-učitelja Sv. R. Milosavljevića, ki mu večkrat piše pisemce, a na vsako mu naš srbski brat Milosavljević odgovori. Iz pisma, ki ga je bil Milosavljević poslal Črnagoju dne 28. oktobra 1920. navajamo tu tiste odstavke, ki bodo brez dvoma zanimali vse „Zvončkove“ čitatelje. Da boste te odstavke bolj umeli, povemo, da izdaja Milosavljević časopis „Zavičaj“, list za srbsko mladino. One srbske besede, ki bi jih morda ne umeli, tolmačimo s slovenskimi izrazi v oklepajih. —

Gospod Milosavljević piše:

Pre dva dana sam primio „Zvonček“, a danas i tvoje četvrto pismo. I jedno i drugo me silno obradovalo: prvo, što sam ga odavna želeo, drugo, što je puno iskrenih prijateljskih reči (besed), koje idu od srca — srcu. Velika hvala za obadvoje!

Sadržinu (vsebino) „Zvončka“ još nisam pažljivo razgledao, ma da sam odmah (takoj) zapazio pravac lista i način njegovog uređivanja. Ali se u to neću ni upuštati — u ocenu lista, koji izlazi 20 godina (let)! Toliki vek može da dočeka sa-

mo ono, što je dobro. To je nesumnjivo. Ali tehnička strana (oprema) lista očarala je kako mene, tako i moje drugove (tovariše učitelje). Pa još (še) kad se uzme, da sva ona lepota i razkoš stane 20 kruna godišnje! Ne zna se šta je lepše: da li hartija (papir) kao od slonove kosti, ili slike, ili sama štampa (tisk). Ali smo sve to bogastvo odmah razumeli, čim smo videli na koricama (platnicah), da je štamparija — Učiteljska tiskarna! Da, tu je tajna (tajnost) vašeg uspeha. Udruženje je sila!... Mome kolegi Trivuncu se „Zvonček“ toliko dapao, da je odmah poslao uredništvu pretplatu (naročninu) za decu nas trojice iz naše redakcije (iz uredništva „Zavičaja“). Hvala na komplimentima (za poklone) za „Zavičaj“. On bi daleko lepše izgledao, kad bi se štampao u vašoj štampariji i kad bi slike radio (delal) kakav umetnik, a ne deca. (Predrag je moj sin od 12 godina)...

Tako Milosavljević. — Vsebina njegovega pisma nam priča, da z veseljem sprejemajo naš „Zvonček“ celo tam daleč v Skoplju, priča nam pa tudi, kako sličen je naš jezik bratskemu srbskemu jeziku. Kako resnično je, kar pravi pesem:

Slovenac, Srb, Hrvat —
za uvijek brat i brat!

Lep odgovor.

Na dvoru so vprašali knezeviča, ko je bil še deček, katerega služabnika ima najrajši. — Odgovoril jim je: „Najrajši imam tiste, ki se mi ne prilizujejo, ampak me karajo, če sem storil kaj slabega, da se poboljšam.“

Srečko Kosovel.

Popravek k spisu „Nov metulji“

V I. poglavju v 2 odst popravi besedo „obsegu“ v besedo „dosegu“, a v II. poglavju v 2. odstavku besedi „že na“ v „še na“. „so ga že preraščale in pokrivala“ v „ga je že preraščalo in pokrivalo“, „prili“ v „priliki“, v 3. odstavku „spremljevalčka“ v „spreminjevalčka“; v 6. odstavku „modro“ v „mokro“ in v 7. odstavku „množili“ v „možili“. Druge manjše tiskovne pomote naj čitatelji sami popravijo.

Sneguljčica.

Na 224. in 225. strani današnje številke priobčujemo dve sliki, ki nam kažeta dva prizora iz igre „Sneguljčica in škratje“. — Sliki sta posneti po uprizoritvi imenovane igre na šolskem gledališkem odru v Krškem, kjer se šolska mladina pridno vežba v gledaliških predstavah pod vodstvom svojega vrlega učitelja.

† Ivica Šegova.

Danes objavlja „Zvonček“ sliko svoje ljube prijateljice Ivce Šegove in skromno pesemico njej v spomin. Ivica je umrla v nežnem cvetju svoje mladosti. Bila je zgledna hčerka, pridna učenka in zvesta čitateljica našega lista. Vsi ji ohranimo ljub in trajen spomin!

Reki o treznosti.

1. Treznost je rešilni križ, postavljen na Kalvarijo človeštva.
2. Treznost je podobna zlatemu potoku, ki nikdar ne usahne.
3. Treznost je vir zadovoljnosti in mirne vesti.
4. Treznost ustavlja ost prezgodnji smrti in uboštvi.

5. Treznost polni žepe in hranilnice.

6. Treznost je družinam solnce sreče, ljubezni in miru.

7. Treznost prazni blaznice, sirotišnice, ječe in bolnice.

8. Treznost je usmiljena sestra za pijance.

9. Treznost uničuje pivske navade.

Resnice o zdravju.

Kdor čez mero koplje se in leta, pije, obeduje, bo spoznal kaj kmalu, da nezmernost vsakemu škoduje.

Gibanje sred svežih je zrakóv duhu in telesu blagoslov.

Z delom se ne smeš preobložiti, ko si truden, moraš se počiti

Luč in zrak iz hiše ti vso bolezen prepodi.

Če na cesti je nesnaga, nikdar naj ne gre ti preko praga!

Kjer pljujejo na tla in na stopnišče, kaj rada jetika jih tam obišče.

Glave mrzle, gorkih nog: ti boš zdrav, zdravnik ubog.

Skozi nos le dihaj, to je pravo, zapri usta, to je zdravo!

Ravno sedi v šoli in doma, prsa vun — to pač vsak lahko zna.

Ne piši, ne čitaj na solncu nikar, če zdrave oči ti in sreča so mar!

Na iskrem vrancu v dom bolezen pridrvi, kot polž počasi hišo zapusti.

Dragi g. Doropoljski!

Ker bi se rad seznanil z Vami, zato Vam pišem sledeče: Nov naročnik sem in sem prejel 1., 2. in 3. številko „Zvončka“. Kakor sem se prepričal, je jako lep, posebno mi je všeč povest „Gašpar, Mihec in Baltazar“.

Na „Zvonček“ je naročen tudi moj součenec Zvonko Šušteršič. V 3. četrtletju v šoli, t. j. v III. razredu ljudske šole, sem dobil prav dobro izpričevalo.

Moj stari oče Ivan Lapajne je bil ravnatelj meščanske šole v Krškem, Morda ga poznate, g. Doropoljski. Gospodu uredniku je gotovo znan. On je pisal knjige. Jaz pa hočem pisati Vam.

Prosim, priobčite to moje pismo v svojem koticu!

Svetko Lapajne,
učenec v Krškem.

Odgovor:

Ljubi Svetko!

Tvojega starega očeta dobro poznam. Na polju našega narodnega šolstva si je kot izboren šolnik in priznan pisatelj pridobil mnogo odličnih zaslug. Vsi ga cenimo in spoštujemo. Glej, da boš tudi Ti kdaj svojemu staremu očetu enak po narodnem mišljenju in delovanju!

Ljubi gospod Doropoljski!

Učenka sem prvega razreda. Poznam že vse črke. Imamo „Zvonček“. V naši papirnici delajo papir za „Zvonček“. Mimo teče Ljubljanica. V stari strugi so vodne putke. Rada jih gledam.

Srčne pozdrave!

Dragica Diehlerjeva,
učenka v Vevčah.

Odgovor:

Ljuba Dragica!

Privoščil bi vsem svojim koticarjem, da bi ogledali lepe in zanimive naprave v Vevčah, ki izdelujejo pod vodstvom spretnih strokovnjakov papir za naš ljubi „Zvonček“. Kadar boš spretnije sukala pero, takrat nam natančneje opišeš vso

papirnico. — Pozdravi svoje putke in vse one, ki skrbе za to, da moremo „Zvonček“ tiskati na tako lepem papirju!

Gospod Doropoljski!

Priporočam se Vam, gospod Doropoljski, ako bi smela jaz mlada Jugoslovenka sodelovati v Vašem koticu.

Prvi majniški dan v gozdu.

Prvega majnika sem se napotila v gozd, da se naužijem svežega zraka. Kako prijetno je to vplivalo name! Prijetni vonj cvetk, šumenje drevs in žuborenje bližnjega potočka — vse to je bilo zame nekaj novega, nenavadnega. Tu pa tam se je oglasila ptica pevka in zažvrgoleda svojo pesemco, tam se je zopet oglasil v grmu kos. Sedaj je zopet zakvakala mala žabica v lužici. Sedaj je zapela ptica v zraku. Kar vsa zamaknjena sem to opazovala. Zdaj pa zdaj je zatrepetala v potočku mala ribica, igraje se z urnostjo gibčnega životka. Solnce se je že poslavljalo od nas. Nisem se zmenila za to, marveč vsa zamaknjena sem opazovala prirodo. Večeriti se je začelo; vsa žalostna sem se napotila proti domu, zakaj izginile so moje sladke sanje. Tako sem prebila prvi majnik v gozdu — ostane mi v spominu

S hvaležnim spoštovanjem

Anica Gelzetova,

učenka meščanske šole v Ribnici.

Odgovor:

Ljuba Anica!

Objavljam Tvoj opis prvega majniškega dne v gozdu, ki je nate tako ugodno vplival. V prirodi je razodete največ lepote, ki jo uživa človek čistega srca.

*

Ljubi gospod Doropoljski!

Slišala sem, da sprejemate radi pisemca otrok. Zato Vam tudi jaz pišem. Prosim lepo, sprejmite to pismo v svoj koticek. „Zvonček“ čitam jako rada. Posebno mi ugajajo pisemca v koticu. V

Šolo hodim jako rada. Letos sem samo en dan zamudila. Najrajša imam računstvo. Pa rišem tudi rada. Moj oče je uradnik pri premogokopu. Tudi jaz sem že bila v premogokopu. Notri je grozna tema. Tudi vode je precej notri. Drugič Vam pišem več o premogokopu. Za sedaj pa sprejmite srčne pozdrave od

Adele Jerčinove
v Stranica pri Konjicah.

Odgovor:

Ljuba Adela!

Ne dvomim, da bo mene in vse moje koticarje jako zanimalo, ako izpolniš svojo obljubo in nam o premogokopu kaj več poveš. Tebi bo to gotovo lahko delo, ker si si premogokop sama ogledala. Sedi in piši!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Prosim Vas, da sprejmete tudi mene med koticarje. Hodim v 4. razred ljudske šole. Obiskujem tudi že tretje leto sokolsko telovadbo. Za telovadim v 2 oddelku naraščaja. Z bratom Ljubom čitava rada „Zvonček“, posebno povesti. Najrajši grem z atekom in tvornice, kjer so stroji. Tudi vlak gledam rad in naprave na progi. Prosim, povejte v „Zvončku“ kaj o strojih.

Srčno Vas pozdravlja

Milivoj Humek
v Mariboru.

Odgovor:

Ljubi Milivoj!

Veš, kaj ti povem? Reci svojemu očetu tiho na uho, da ga tudi jaz prosim, naj nam on kaj pove o strojih. Sam veš, kako je spreten, umen in vešč, zato mu izpolnitev Tvoje prošnje ne bo delala nobenih preglavic, kakor bi jih meni, ki vem o strojih ubogo malo. Kar z očetom se pomenita, pa bo prav in dobro zate in za nas vse!

*

Dragi g. Doropoljski!

Oprosite, da Vam tudi jaz pišem v Vaš kotichek. Ko je lani o Veliki noči prišel tata na dopust iz Banjaluke, mi je kupil v Ljubljani tri „Zvončke“ od leta 1916., 1917. in 1918. Letos mi ga je tudi naročil. Jako rada čitam lepe povesti in pesmi v njem. Komaj čakam prihodnje številke, ker bi rada vedela, kaj se je potem godilo s Krtačo, Murnom in Dudo. Temu Dudi je prav močno podoben moj bratec Stanko, ki je tri leta star. Imam še eno sestrico, Emico, ki hodi v drugi razred, jaz pa v tretji.

Stanujem v Konjicah, rojena pa sem v Vrtojbi pri Gorici. Jako rada bi šla domov, pa tam je vse porušeno. Tata je sedaj v Celju; vsako soboto pride domov, v nedeljo se pa zopet odpelje. Kmalu se tudi mi preselimo v Celje k tatu. Potem bomo zopet vsi skupaj, kakor nismo bili štiri leta, ker je bil tata vedno v vojni. Oj, to bo veselo, ko bomo zopet vsi skupaj živeli!

Prosim, da natisnete to moje pisemce v svojem koticčku!

Vljudno Vas pozdravlja

Marica Sobačova,
učenka III. razreda v Konjicah.

Odgovor:

Ljuba Marica!

No, sedaj pač že veš, kako se je končala povest o Krtači. Murnu in Dudi. Toliko veselja že kmalu niso imeli „Zvončkovi“ čitatelji, kolikor so jim ga provzročili ti trije junački. — Ali sedaj že skupaj živite? Bog blagoslovi tvoj novi dom!

*

Dragi g. Doropoljski!

Akoravno roma Vaš „Zvonček“ že dolgo vrsto let med ukaželjno slovensko mladino, sem se jaz šele sedaj, ko bivam tukaj pri teti na počitnicah, seznanil z njim.

Gimnazijec sem ter sem letos I. a razred z odliko dovršil. Stanujem v Mariboru, a sem sedaj na počitnicah pri teti v lepih Konjicah. Tetina Slavica je naročena na „Zvonček“, ima tudi več prejšnjih letnikov, ki jih je dala sedaj meni na razpolago za čitanje. Z velikim veseljem jih prebiram; osobito daljše povesti, kakor „Kecek na hudi poti“, „Bob in Tedi“ itd., mi jako ugajajo. Da, zares lep je Vaš mladinski „Zvonček“ ter pravi učitelj ter voditelj slovenske mladine. Meni se je takoj priljubil in sklenil sem, da si ga naročim. Zaradi denarja za naročnino nisem imel nikakih težkoč. Prihranil sem si namreč precej denarja (130 K), ki sem si ga pridobil s poučevanjem. Tata mi je rekel, naj ta denar pametno in previdno rabim, in mislim, da bi teh 20 K, ki sem jih odposlal kot naročnino, ne mogel bolje obrniti, zakaj „dobro knjiga je zlata vredna“, sem slišal neke. —

Povedal sem že, da stanujem v Mariboru. A tu ni moja domovina! Kruta usoda nas je privedla semkaj iz lepe goriške dežele. Tam v Vrtojbi, vasi zraven Gorice, mi je tekla zibel. Ko sem jaz dorastel za šolo, smo se preselili v Gorico, kjer sem obiskoval I. in II. razred vadnice. Sedaj pa nas je vojna pregnala iz ljube domo-

vine. Bivali smo najprej 4 leta v Konjicah, od tukaj smo pa lani prišli v Maribor. — Torej že 5 let v pregnanstvu! O, da bi bila kmalu zopet svobodna naša zaslužjena domovina! Da bi ji kmalu vzšlo solnce prejšnje sreče! Da bi kmalu prišel čas, da bi Vam mogel, ljubi g. Doropoljski, pisati iz svoje domovine!

Nailepše pozdrave Vam pošilja vdani
Branko Cejan,

dijak I. a razr. gimn. v Mariboru.

Odgovor:

Ljubi Branko!

Iz Tvojega lepega pisma odsevata dve odlični kreposti mladega zavednega Slovenca: ljubezen do lepe knjige in ljubezen do domovine! Želim od vsega srca, da bi Ti bili enaki vsi Tvoji vrstniki. Z zaupanjem gledamo na svojo mladino, ki se razvija in raste v krepostih in čednostih!

Spoštovani g. Doropoljski!

Z letošnjim letom sem tudi jaz „Zvončkov“ naročnica. Čitala sem ga že poprej. Posebno mi je ugajal kotichek, toda pisati nisem hotela, dokler nisem postala sama naročnica. Stara sem 10 let. Če Vam bo moje pisemce dobrodošlo, Vam hočem pisati še kaj. Ne zamerite slabi pisavi.

Vdano Vas pozdravlja

Franja Dolinškova.

Ljuba Franja!

Kakor vidiš, mi je Tvoje pismo dobrodošlo, zato pričakujem, da se iznova oglasiš. V prihodnjem pismu pa moraš povedati, kje bivaš, da Te ne bo treba iskati z lučjo ob belem dnevu po vsem širnem svetu!

Dragi gospod Doropoljski!

Dovolite, da Vam tudi jaz pošiljam par vrstic, v katerih opisujem najvažnejše dogodke svojega življenja.

Rojena sem dne 9. marca 1910 v Pulju na Primorskem. Obiskovati sem začela šolo sv. Cirila in Metoda v Trstu leta 1916, in tja do poloma. Tam mi je jako ugajalo in se mi je jako dobro godilo. Hitro potem so Italijani zasedli naše lepe domače kraje, in od tega časa naprej je bil konec našega lepega življenja na našem nepozabljemem in nerešenem Primorskem.

Odločila sem se rajši živeti, ko na veke trpeti pod tujim jarmom. Leta 1919, dne 18. avgusta sem odpotovala v Jugoslavijo, in sicer v Gornjo Radgono.

Tukaj sem obiskovala 4. razred šole pri Sv. Petru, kjer se tudi prav dobro učim in prepevamo narodne pesmi, tudi obiskujem telovadno društvo „Sokol“.

Prosim, da me uvrstite med koticekarje.

Srčno Vas pozdravlja

Romana Zornadova.

Odgovor:

Ljuba Romana!

Tudi Tvoj dom je v neodrešeni domovini, ki ji danes posveča „Zvonček“ poseben spis. Navdaja me upanje, da doživiš oni blaženi čas, ko boš videla svojo ožjo domovino srečno in osvobojeno ter združeno z Jugoslavijo!

Učitelju na grob.

P. Solanu Cirmanu, mojemu katehetu v Novem mestu, umrlemu dne 13. oktobra 1919:

Zaprla smrt je tebe v večni sen; v naročje te je vzela mati zemlja. — A tvoja duša v dve strani je poletela: v nebo k Bogu in med učence tvoje. — Kakor prelomljena bukev si padel na dvoje. A listi tvojih misli, vsa tvoja dela živela bodo v dnu srca; zelenel, cvetel bo trud tvojega dela — Na grob ti venec položim hvaležnega srca. Naj veseli se tvoja duša in naj prepeva v raju krasnem!

Joško Globevnik.

V prihodnjem letniku nameravamo začeti z opisovanjem naše neodrešene domovine v podobi in besedi. — Vabimo prijatelje svojega lista, naj nam pošljejo opise posameznih krajev (mest, trgov, vasi) s podobami (fotografijami) ter opise narodnih šeg in običajev, da bomo mogli mladino podrobno in natančno seznaniti z neodrešeno domovino.